

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ІНОЗЕМНА МОВА (РОСІЙСЬКА)

Робоча програма
для студентів усіх спеціальностей
першого (бакалаврського) рівня

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2017

УДК 811.161.1(07)

I-67

Укладачі: Н. Ф. Соценко
Е. М. Герасименко
К. Л. Ковальова

Затверджено на засіданні кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян.

Протокол № 1 від 26.08.2016 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Іноземна мова (російська) : робоча програма для студентів I-67 усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. Н. Ф. Соценко, Е. М. Герасименко, К. Л. Ковальова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 108 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани практичних занять, матеріали для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення навчальної дисципліни.

Рекомендовано для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня.

УДК 811.161.1(07)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2017

Вступ

Концепція мовної підготовки іноземців є невід'ємним складником державної Концепції мовної освіти, ґрунтується на основних положеннях Конституції України, законах України "Про освіту", Державній національній програмі "Освіта: Україна XXI століття", Європейській хартії регіональних мов або мов меншин, Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти.

Навчальна дисципліна "Іноземна мова (російська)" забезпечує якість професійної підготовки студентів та прискорює процес їх інтеграції в іншомовний культурний простір. Змістом навчальної дисципліни є соціокультурна, професійна і мовна сфери.

Навчальна дисципліна є базовою для іноземних студентів, яку вони вивчають упродовж 1-го року навчання, 4-х модулів, 9-ти кредитів згідно з навчальним планом підготовки фахівців усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня.

Програма розрахована на 270 навчальних годин: 124 години – аудиторні практичні заняття, 146 годин – самостійна позааудиторна робота студентів, із них 22 години призначено на виконання індивідуальних творчих завдань (ІТЗ).

Робоча програма побудована з урахуванням "Программы по русскому языку для студентов-иностранцев основных факультетов высших учебных заведений Украины III – IV уровней", рекомендованою Міністерством освіти і науки України (2004), "Рабочей программы учебной дисциплины "Русский язык как иностранный" для студентов-иностранцев I – IV курсов всех направлений подготовки" (2012) та вимог загальноєвропейських компетентностей володіння іноземною мовою, структурована за змістовими модулями відповідно до кредитно-трансферної системи навчання та передбачає взаємопов'язане навчання аспектам мови і видам мовленнєвої діяльності для формування в іноземних студентів комунікативної компетентності.

Чотири змістових модулі мають єдину методичну організацію мовного та мовленнєвого матеріалу. Змістові модулі об'єднують наскрізні теми, що співвідносяться з видами мовленнєвої діяльності та компетентностями, якими повинен оволодіти студент у процесі навчання. Зміст кожного змістового модуля складається з граматичних і комунікативних тем професійної та соціокультурної сфер, мовленнєвої практики, яка містить матеріали

мовного етикету, що сприяє формуванню та подальшому розвитку практичних умінь і навичок адекватного спілкування російською мовою.

Кожне заняття містить завдання за всіма видами мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання, письмо. Для аудіювання обрано тексти соціокультурної сфери, які знайомлять іноземних студентів з українською історією та культурою, а також мотивують їх до участі у дискусії. Для читання обрано частково адаптовані та автентичні тексти професійної сфери, мета яких – сприяти вивченню економічних дисциплін. Лексикограматичний матеріал покликаний сформулювати уявлення іноземних студентів про морфологічну та синтаксичну структуру російської мови. Пріоритетність видів мовленнєвої діяльності визначає викладач залежно від мети й завдань заняття та рівня підготовленості студентів.

Під час створення програми враховано принцип концентричного введення матеріалу, тобто використано загальнометодичні принципи поетапної подачі матеріалу, наростаючою складністю, концентричністю, поетапною систематизацією вивченого.

Згідно з "Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти" робоча програма розрахована на студентів-нефілологів, які мають пороговий (B1) або середній (A2) рівень мовної підготовки, що пов'язано з неоднорідним рівнем мовної підготовки іноземних громадян.

У робочій програмі враховано сучасний лінгвістичний і методичний досвід та традиції викладання російської мови як іноземної в Україні та за кордоном.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників			Галузь знань, спеціальність, освітній рівень		Характеристика навчальної дисципліни	
					денна форма навчання	
Кількість кредитів – 9			Галузь знань: усі		Базова	
Кількість годин – 270. Змістових модулів – 4			Спеціальність: усі		Рік підготовки	
					1-й	
					Семестри	
					1-й	2-й
					Практичні	
Тижневих годин для денної форми навчання			Освітній рівень: перший (бакалаврський)		60 год	64 год
					Самостійна робота	
Змісто- вий модуль	Ауди- торних	Само- стійної роботи студента			60 год	86 год
1	4	4				
2	4	4				
3	4	6				
4	4	4				
					Вид контролю	
					диференційо- ваний залік	іспит

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної й індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 80 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання цієї навчальної дисципліни є формування у студентів комунікативних компетентностей у сферах професійного та ситуативного спілкування в усній і письмовій формах, навичок практичного

володіння російською мовою у різних видах мовленнєвої діяльності за тематикою, що обумовлена професійними потребами; оволодіння новітньою фаховою інформацією через іноземні джерела.

Реалізація мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- засвоєння студентами мовних і мовленнєвих знань;
- формування вмінь і навичок доцільно користуватися засобами мови в комунікативно значущих ситуаціях спілкування;
- формування вмінь і навичок самостійної навчальної діяльності, умінь вчитися;
- удосконалення когнітивно-операційних компонентів мовленнєвої діяльності як засобу всебічного розвитку особистості.

"Іноземна мова (російська)" – навчальна дисципліна, яка передбачає вивчення певних розділів мовознавства (фонетика, граматики: морфологія, синтаксис), акцентуючи увагу на видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо), що використовуються під час комунікації в соціально-культурній, побутовій та професійній сферах.

Навчальна дисципліна призначена для студентів нефілологічного (економічного) профілю, які отримали знання з російської мови як іноземної на початковому етапі та продовжують навчання на основному (поглибленому) етапі протягом двох семестрів. У ході навчання студенти набувають весь комплекс необхідних навичок і вмінь, що забезпечують їх успішну комунікацію в іншомовному середовищі.

"Іноземна мова (російська)" належить до циклу гуманітарних дисциплін, але вона забезпечує вивчення більшості навчальних дисциплін гуманітарного та професійного циклів, таких як: "Макроекономіка", "Мікроекономіка", "Менеджмент", "Маркетинг", "Економіка підприємства", "Право", "Соціологія", "Статистика" та ін. Головною особливістю вивчення російської мови як іноземної у немовному вищому навчальному закладі є професійно-орієнтований характер, що знаходить своє відображення в цілях та змісті навчання.

Об'єктом навчальної дисципліни є російська мова як соціально-культурний феномен і засіб спілкування.

Предметом навчальної дисципліни є лексичний, граматичний і фонетичний рівні сучасної російської мови у їх взаємодії та оволодіння основними аспектами усного та письмового спілкування: аудіювання, читання, говоріння, письмо.

Знання з цієї навчальної дисципліни забезпечують успішне засвоєння інших навчальних дисциплін, а також виконання тренінгів, міждисциплінарних комплексних курсових робіт, бакалаврських та магістерських робіт.

У процесі навчання студенти здобувають необхідні знання під час виконання практичних завдань. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

понятійний та категорійний апарат норм сучасної російської літературної мови:

загальні відомості про фонетичну систему мови, норми вимови;

загальні відомості про морфологічну структуру мови;

загальні поняття про словотворення, основні продуктивні словотворчі моделі;

загальні поняття про словосполучення та речення;

основи усного та писемного спілкування;

основні закони комунікації;

лексичний мінімум (фахову термінологію);

краєзнавчу інформацію: інформацію про Україну, м. Харків, свій навчальний заклад;

вміти:

комунікативно виправдано користуватися засобами мови у різних ситуаціях з дотриманням мовного етикету;

володіти вміннями монологічного й діалогічного мовлення, брати участь у дискусіях на навчально-професійні та соціально-культурні теми;

володіти залежно від характеру тексту та цільових настанов основними видами читання (ознайомлювальне, пошукове, вивчаюче);

аудіювати й розуміти викладену в тексті інформацію й уміти повночи стисло передати основний її зміст;

прогнозувати зміст тексту або його фрагментів за значущими компонентами;

створювати власний текст за нормами сучасної російської літературної мови;

використовувати граматичний матеріал відповідно до норм російської мови.

Програма передбачає використання Інтернету та засобів масової інформації на практичних заняттях і під час самостійної роботи.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
1	2	3
ІМР*	Лінгвістичні: мовні, мовленнєві	Знання базових мовознавчих понять, основних відомостей із різних розділів мовознавства
		Базові лексичні, граматичні, стилістичні, орфоепічні, правописні вміння
		Уміння аудіювання, читання, говоріння, письма; здатність адекватно сприймати, розуміти, оцінювати і відтворювати почуте чи прочитане
		Оперативне орієнтування, пошук та використання інформації
		Здатність готувати висловлювання у різних жанрах за інтерактивними схемами, виступати з повідомленнями
ІМР	Комунікативні	Встановлювати і підтримувати контакт зі співрозмовником
		Змінювати стратегію, мовленнєву поведінку залежно від комунікативної ситуації
		Комунікативно виправдано добирати вербальні засоби для оформлення думок; реалізувати мовленнєву поведінку на основі лінгвістичних знань
		Готовність і уміння будувати діалоги з людьми відповідно до ситуації спілкування
		Використовувати уміння й навички конструктивного спілкування
		Використовувати правила побудови змісту конкретного висловлювання

1	2	3
ІМР	Соціокультурні: країнознавчі, лінгвокраїнознавчі	Ідентифікувати особливості національної та загальнолюдської культури
		Визначати духовні основи життя людини й людства: основи сімейних традицій і соціальних явищ
		Ідентифікувати специфіку мовленнєвої та немовленнєвої (міміка, жести та ін.) поведінки носіїв мови з метою досягнення повноцінної комунікації
		Знати основні особливості соціокультурного розвитку країни та вміти підпорядковувати свою мовленнєву поведінку відповідно до цих особливостей
		Розуміти роль науки в житті людини, її вплив на світ

*ІМР – іноземна мова (російська).

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Основи мовленнєвого і мовного розвитку

Тема 1. Аудіювання монологічної мови як вид мовленнєвої діяльності

1.1. Розвиток інтонаційного слуху: адекватне сприйняття пауз, логічного наголосу в тексті "Найчарівніше слово на світі". З'ясувальне аудіювання.

1.2. Часткове розуміння інформації тексту "Наш університет", формування навичок мовної здогадки, розвиток фонематичного слуху. З'ясувальне аудіювання.

1.3. Адекватний вибір мовної реакції за змістом тексту "Структура нашого університету", складання діалогу. З'ясувальне аудіювання.

1.4. Часткове розуміння інформації тексту "Розвиток економічної освіти в Харкові", її відтворення з використанням вербальних зорових опор (список слів та словосполучень, план, назва та ін.). Ознайомлювальне аудіювання.

1.5. Розуміння інформації тексту "Харків – місто, в якому я навчаюся", визначення ключових слів і словосполучень для відновлення логічної послідовності тексту. З'ясувальне аудіювання.

1.6. Визначення теми тексту "Неповторний образ Харкова", часткове відтворення інформації аудіотексту з використанням невербальних зорових опор (презентація, фото, картини, відео та ін.). Ознайомлювальне аудіювання.

1.7. Визначення теми та виокремлення головної інформації тексту "З історії Харкова", складання плану й переказ із використанням невербальних зорових опор. Ознайомлювальне аудіювання.

1.8. Визначення теми та відтворення структури тексту "З історії ХНЕУ ім. С. Кузнеця". З'ясувальне аудіювання.

Тема 2. Морфологічні відомості про мову. Частиномовна класифікація слів. Іменник

2.1. Фонетичний мінімум. Інтонування речення.

2.2. Поняття про частини мови.

2.3. Іменник (категорія роду).

2.4. Іменник (категорія числа).

2.5. Відмінювання іменників (вживання називного і місцевого відмінка).

2.6. Відмінювання іменників (вживання знахідного та родового відмінка).

2.7. Відмінювання іменників (вживання давального та орудного відмінка).

Тема 3. Некомунікативні та комунікативні одиниці синтаксису

3.1. Словосполучення як некомунікативна синтаксична одиниця.

3.2. Типи словосполучень за частиномовною належністю опорних компонентів.

3.3. Узгодження як синтаксичний зв'язок у словосполученні.

3.4. Керування як синтаксичний зв'язок у словосполученні.

3.5. Побудова та вживання словосполучень із різними видами зв'язку.

3.6. Трансформація словосполучень у речення.

3.7. Речення як комунікативна синтаксична одиниця. Структурні типи речень.

Тема 4. Читання як компонент навчання мови

4.1. Осмислення прочитаного, складання запитань і синквейну до тексту "Лука-економ. Хто він?". Пошукове читання.

4.2. Складання називного плану тексту "Професія економіста" з подальшим використанням його у монологічному висловлюванні на тему "Чому я обрав професію економіста?". Ознайомлювальне читання.

4.3. Визначення теми тексту "Професія економіста-бухгалтера" і виокремлення інформації, яка дає відповіді на питання. Ознайомлювальне читання.

4.4. Відновлення логічної послідовності плану тексту "Професія економіста-менеджера" з метою його переказу. Активізація загальної та фахової лексики. Пошукове читання.

4.5. Виокремлення головної інформації в кожному абзаці тексту "Професія економіста-інженера", складання питань. Пошукове читання.

4.6. Складання питань за змістом тексту "Діяльність бізнесмена" з метою подальшого переказу. Ознайомлювальне читання.

4.7. Складання монологічного висловлювання за текстом "Що таке економіка?" з використанням опорних схем. Ознайомлювальне читання.

4.8. Виокремлення в тексті "Система економічних наук" фактів, визначень, термінів. Відновлення логічної послідовності плану для монологічного висловлювання. Пошукове читання.

Змістовий модуль 2

Володіння усною і письмовою комунікацією

Тема 5. Аудіювання монологічної мови як засіб формування культури слухання і говоріння

5.1. Розуміння інформації тексту "Економіко-географічне положення України", поділ на смислові частини, структурування тексту. З'ясувальне аудіювання.

5.2. Визначення логічного зв'язку між елементами тексту "Державний устрій України". Ознайомлювальне аудіювання з використанням вербальних і невербальних зорових опор.

5.3. Виділення головної думки тексту "Державні та національні символи України", розуміння інформації з подальшим її відтворенням. Детальне аудіювання з використанням вербальних і невербальних зорових опор.

5.4. Визначення головної та додаткової інформації тексту "Сім чудес України", його переказ із використанням вербальних і невербальних зорових опор. Ознайомлювальне аудіювання.

5.5. Спонтанне висловлювання за текстом "Давня столиця Київської Русі" з використанням вербальних зорових опор. З'ясувальне аудіювання.

5.6. Визначення смислових частин тексту "Київ – столиця України" з подальшим відтворенням інформації у формі діалогу. Детальне аудіювання.

5.7. Визначення фактів та подій у тексті "Великий син України (Т. Г. Шевченко)". Подальше відтворення інформації у формі монологу. З'ясувальне аудіювання.

Тема 6. Морфологічні відомості про мову. Характеристика іменних частин мови

6.1. Прикметник (категорія роду і числа).

6.2. Відмінювання прикметників.

6.3. Ступені порівняння прикметників. Утворення ступенів порівняння прикметників. Способи творення прикметників. Повна та коротка форма прикметників.

6.4. Розряди займенників. Функції займенників у мові. Написання неозначених займенників. Відмінювання займенників.

6.5. Числівник (розряди кількісних числівників).

6.6. Відмінювання числівників. Відмінювання збірних числівників і дробів.

Тема 7. Структурно-граматичні особливості простих речень

7.1. Морфологічні та інші засоби вираження підмета.

7.2. Засоби вираження присудків.

7.3. Види присудків. Структура складеного іменного присудка.

7.4. Структура складеного дієслівного присудка.

7.5. Структура простого поширеного речення.

7.6. Односкладні речення.

Тема 8. Читання як засіб формування навчально-професійного тезаурусу майбутнього економіста

8.1. Осмислення та критична оцінка інформації тексту "Головна проблема економіки" з метою висловлювання власної думки. Вивчаюче читання.

8.2. Співвідношення вербальної інформації та опорної схеми тексту "Типи економіки" для участі в дискусії. Пошукове читання.

8.3. Повне й глибоке розуміння інформації тексту "Головні учасники економічного життя" з метою інтерпретування висновків і оцінок автора. Вивчаюче читання.

8.4. Детальне розуміння інформації тексту "Загальні проблеми економіки" з метою її використання під час дискусії. Вивчаюче читання.

8.5. Розуміння основного змісту тексту "Форми державного управління" та осмислення здобутої інформації для порівняльного аналізу. Ознайомлювальне читання.

8.6. Визначення в тексті "Економічна теорія. Методи пізнання" основної та додаткової інформації з метою складання складного плану. Вивчаюче читання.

8.7. Розуміння основного змісту тексту "Історія економіки", орієнтування у логіко-смісловій структурі. Пошукове читання.

Змістовий модуль 3

Розуміння та відтворення іноземної мови на різних рівнях

Тема 9. Аудіювання як засіб формування соціокультурних компетентностей на матеріалі країнознавчих текстів

9.1. Розподіл інформації тексту "Т. Г. Шевченко. Шлях від кріпака до художника" в логічній послідовності. Ознайомлювальне аудіювання.

9.2. Визначення в тексті "Найскладніші роки в житті Т. Г. Шевченка" незнайомої інформації для подальшої участі в дискусії. З'ясувальне аудіювання.

9.3. Використання прослуханої інформації тексту "Пам'ятник Т. Г. Шевченку в Харкові" для подальшого складання діалогічного висловлювання з використанням вербальних і невербальних зорових опор. З'ясувальне аудіювання.

9.4. Відновлення логічної послідовності плану тексту "Засновник Нобелівської премії" та переказ з використанням вербально-графічного плану. Детальне аудіювання.

9.5. Прогнозування теми тексту "Нобелівська премія" за заголовком і варіанти формулювання теми. Ознайомлювальне аудіювання.

9.6. Детальне розуміння інформації тексту "Лауреати Нобелівської премії з економіки. Саймон Кузнець" для складання хронологічної таблиці та відновлення діалогу. Детальне аудіювання.

9.7. Виділення основних фактів у тексті "Перша жінка – лауреат Нобелівської премії з економіки", структурування тексту за допомогою різних видів плану. З'ясувальне аудіювання.

9.8. Реконструювання діалогу за текстом "Лауреати Нобелівської премії з економіки. Поль Самуельсон". Ознайомлювальне аудіювання.

9.9. Розуміння змісту тексту "Нобелівська премія з економіки" з подальшим виконанням "cloze test". Детальне аудіювання.

Тема 10. Морфологічні відомості про мову. Прислівник. Дієслово

10.1. Прислівник. Значення прислівника.

10.2. Ступені порівняння прислівників.

10.3. Дієслово. Інфінітив. Утворення дієслів.

10.4. Теперішній час дієслова. Дієвідмінювання дієслів.

10.5. Минулий і майбутній час дієслова.

10.6. Видові пари дієслів.

10.7. Дієслова зі значенням руху.

10.8. Дійсний, умовний, наказовий спосіб дієслова.

Тема 11. Способи вираження смислових відношень у мові за допомогою синтаксичних конструкцій

11.1. Прості речення (ПР) з прямим і непрямим об'єктом з перехідними й неперехідними дієсловами.

11.2. Вираження атрибутивних відношень у ПР.

11.3. Конструкції з узгодженим і неузгодженим означенням у ПР.

11.4. Види обставин. Вираження обставинних відношень у ПР.

11.5. Конструкції, що виражають просторові відношення в ПР.

11.6. Конструкції, що виражають просторові відношення в ПР (продовження).

11.7. Конструкції, що виражають часові відношення в ПР.

11.8. Конструкції, що виражають часові відношення в ПР (продовження).

Тема 12. Пошук, оброблення й використання інформації фахових текстів для вирішення навчально-професійних завдань

12.1. Повне й глибоке розуміння інформації тексту "Моделі економічних систем" з установкою на відтворення отриманої інформації у полілозі. Активізація загальної та фахової лексики. Вивчаюче читання.

12.2. Визначення основної інформації тексту "Класична політична економія" з метою складання опорної схеми, переказ. Пошукове читання.

12.3. Загальне розуміння інформації тексту "Нове кейнсіанство", його структурування. Активізація загальної та фахової лексики. Ознайомлювальне читання.

12.4. Поділ тексту "Ресурси – фактори виробництва" на смислові частини, складання плану. Активізація загальної та фахової лексики. Вивчаюче читання.

12.5. Виокремлення важливої інформації тексту "Попит", її впорядкування. Активізація економічної термінології. Вивчаюче читання.

12.6. Аналіз і компресія тексту "Добробут", стислий переказ. Активізація загальної та фахової лексики. Вивчаюче читання.

12.7. Визначення головної та додаткової інформації у тексті "Вартість – фундаментальна проблема економіки" з метою висловлювання власної думки. Вивчення економічної термінології. Вивчаюче читання.

12.8. Компресія тексту "Конкуренція" з метою стислого переказу. Активізація економічної термінології. Вивчаюче читання.

12.9. Виділення інформації, яка підтверджує тези за текстом "Товар". Вивчаюче читання.

Змістовий модуль 4

Формування інформаційної культури студентів засобами мови

Тема 13. Аудіювання на матеріалі культурознавчих текстів з метою створення власного висловлювання

13.1. Визначення головної та додаткової інформації, структурування тексту "Гірке щастя Лесі Українки". З'ясувальне аудіювання.

13.2. Відтворення логічної послідовності тексту "Життєвий подвиг М. Лисенка". Ознайомлювальне аудіювання.

13.3. Визначення головної та додаткової інформації в тексті "Розповідь мистецтвознавця про художника Д. Г. Левицького", складання вербально-

графічного плану для подальшого використання у власному монологічному висловлюванні. Ознайомлювальне аудіювання.

13.4. Використання прослуханої інформації тексту "Свято-Благовіщенський собор у Харкові" в діалогічній мові. Ознайомлювальне аудіювання.

13.5. Диференціювання інформації тексту "Г. О. Ліберман – відомий економіст із Харкова" для складання хронологічної таблиці та участі в дискусії. Детальне аудіювання.

13.6. Членування та структурування тексту "Система освіти в Україні" для участі в дискусії на тему "Освіта моєї країни". З'ясувальне аудіювання.

13.7. Детальне відтворення інформації тексту "Що потрібно робити, щоб вивчити російську мову" / "Поради викладача" в письмовому діалогічному висловлюванні. Детальне аудіювання.

Тема 14. Морфологічні відомості про мову. Особливі форми дієслова. Службові частини мови

14.1. Дієприкметник як форма дієслова.

14.2. Дієприкметник у ролі означення. Дієприкметниковий зворот і підрядні речення.

14.3. Дієприслівник як особлива форма дієслова. Утворення і значення дієприслівників.

14.4. Дієприслівниковий зворот і підрядні речення.

14.5. Групи і вживання прийменників.

14.6. Групи і вживання сполучників. Зіставлення сполучників і прийменників.

Тема 15. Способи вираження смислових відношень у мові за допомогою синтаксичних конструкцій (продовження)

15.1. Вираження причинно-наслідкових відношень у ПР.

15.2. Використання прийменниково-відмінкової системи для вираження причинно-наслідкових відношень у ПР.

15.3. Вираження мети у ПР.

15.4. Використання прийменниково-відмінкової системи для вираження мети у ПР.

15.5. Вираження умовних відношень у ПР.

15.6. Вираження допустових відношень у ПР.

Тема 16. Пошук інформації у професійно-орієнтованих текстах та її відтворення у монологічному та діалогічному мовленні

16.1. Відновлення логічної структури тексту "Власність та її економічна роль", складання тезисного плану з метою подальшого спілкування за темою. Активізація економічної термінології. Вивчаюче читання.

16.2. Повне й глибоке розуміння тексту "Потреби", складання запитань до головної інформації з метою подальшого стислого переказу. Активізація загальної та фахової лексики. Вивчаюче читання.

16.3. Аналіз структури тексту "Ринкова організація господарства", виокремлення головної інформації з метою участі у дискусії. Активізація економічної термінології. Вивчаюче читання.

16.4. Виокремлення важливої інформації в тексті "Інфляція" з подальшим обґрунтуванням власної думки. Активізація загальної та фахової лексики. Вивчаюче читання.

16.5. Виокремлення термінів у тексті "Фактори виробництва", їх актуалізація у стандартних ситуаціях професійної діяльності. Пошукове читання.

16.6. Виокремлення основної інформації та порівняльний аналіз текстів за темою "Конкуренція". Активізація економічної термінології. Пошукове читання.

16.7. Повне й глибоке розуміння тексту "Структура валового національного продукту", заповнення "cloze test". Вивчаюче читання.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її змістових модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання змістових модулів. Змістовий модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з чотирьох змістових модулів (табл. 4.1).

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
		практичні	проведення підсумкового контролю	самостійна робота	
підготовка до занять	ІТЗ				
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1					
Основи мовленнєвого і мовного розвитку					
<i>Тема 1. Аудіювання монологічної мови як вид мовленнєвої діяльності</i>	16	7	1	6	2
<i>Тема 2. Морфологічні відомості про мову. Частиномовна класифікація слів. Іменник</i>	16	7	1	7	1
<i>Тема 3. Некомунікативні та комунікативні одиниці синтаксису</i>	16	7	1	7	1
<i>Тема 4. Читання як компонент навчання мови</i>	16	7	1	7	1
Разом за змістовим модулем 1	64	28	4	28	4
Змістовий модуль 2					
Володіння усною і письмовою комунікацією					
<i>Тема 5. Аудіювання монологічної мови як засіб формування культури слухання і говоріння</i>	13	6	1	6	1
<i>Тема 6. Морфологічні відомості про мову. Характеристика іменних частин мови</i>	13	6	1	6	1
<i>Тема 7. Структурно-граматичні особливості простих речень</i>	15	6	1	6	1
<i>Тема 8. Читання як засіб формування навчально-професійного тезаурусу майбутнього економіста</i>	15	6	1	6	1
Разом за змістовим модулем 2	56	24	4	24	4

1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 3					
Розуміння та відтворення іноземної мови на різних рівнях					
<i>Тема 9.</i> Аудіювання як засіб формування соціокультурних компетентностей на матеріалі країнознавчих текстів	23	8	1	12	2
<i>Тема 10.</i> Морфологічні відомості про мову. Прислівник. Дієслово	22	8	1	12	1
<i>Тема 11.</i> Способи вираження смислових відношень у мові за допомогою синтаксичних конструкцій	22	8	1	12	1
<i>Тема 12.</i> Пошук, оброблення й використання інформації фахових текстів для вирішення навчально-професійних завдань	23	8	1	12	2
Разом за змістовим модулем 3	90	32	4	48	6
Змістовий модуль 4					
Формування інформаційної культури студентів засобами мови					
<i>Тема 13.</i> Аудіювання на матеріалі культурознавчих текстів з метою створення власного висловлювання	16	6	1	6	2
<i>Тема 14.</i> Морфологічні відомості про мову. Особливі форми дієслова. Службові частини мови	14	6	1	6	2
<i>Тема 15.</i> Способи вираження смислових відношень у мові за допомогою синтаксичних конструкцій (продовження)	14	6	1	6	2
<i>Тема 16.</i> Пошук інформації у професійно-орієнтованих текстах та її відтворення у монологічному та діалогічному мовленні	16	6	1	6	2
Разом за змістовим модулем 4	60	24	4	24	8
Усього годин	270	108	16	124	22

5. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно містить проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
<i>Змістовий модуль 1.</i> Основи мовленнєвого і мовного розвитку	<i>Практичне заняття 1</i> <i>Завдання 1.1.</i> Розвиток інтонаційного слуху: адекватне сприйняття пауз, логічного наголосу в тесті "Найчарівніше слово на світі". З'ясувальне аудіювання тексту на знайомому мовному матеріалі з певною установкою (розуміння буквального значення аудіотексту, виокремлення ключових слів, формування слухового образу активного словника студента). <i>Завдання 1.2.</i> Фонетичний мінімум. Інтонавання речення. <i>Завдання 1.3.</i> Словосполучення як комунікативна одиниця синтаксису	4	Основна: [1; 3; 4; 6; 8]. Додаткова: [10; 15; 18]

1	2	3	4
	<p><i>Завдання 1.4.</i> Осмислення прочитаного, складання запитань і синквейну до тексту "Лука-економ. Хто він?" (правильне озвучування графічного образу слова і співвіднесення його зі значенням). Пошукове читання</p>		
	<p><i>Практичне заняття 2</i></p> <p><i>Завдання 2.1.</i> Часткове розуміння тексту "Наш університет", формування навичок мовної здогадки, розвиток фонематичного слуху. З'ясувальне аудіювання.</p> <p><i>Завдання 2.2.</i> Поняття про частини мови.</p> <p><i>Завдання 2.3.</i> Типи словосполучень (СС) за частиномовною належністю опорних компонентів.</p> <p><i>Завдання 2.4.</i> Складання називного плану тексту "Професія економіста" з подальшим використанням його у монологічному висловлюванні на тему "Чому я обрав професію економіста?". Правильне озвучування графічного образу слова і співвіднесення його зі значенням, тобто осмислення прочитаного, відповіді на запитання. Ознайомлювальне читання</p>	4	<p>Основна: [1; 2; 4 – 6; 8]. Додаткова: [10; 16]</p>
	<p><i>Практичне заняття 3</i></p> <p><i>Завдання 3.1.</i> Адекватний вибір мовної реакції за змістом тексту "Структура нашого університету", складання діалогу. З'ясувальне аудіювання на переважно знайомому мовному матеріалі з установкою на розуміння наявної в аудіотексті інформації з її подальшим використанням.</p> <p><i>Завдання 3.2.</i> Іменник (категорія роду).</p> <p><i>Завдання 3.3.</i> Узгодження як синтаксичний зв'язок у СС</p>	4	<p>Основна: [1; 2; 4; 6; 8]. Додаткова: [10; 15; 16; 18; 23]</p>

1	2	3	4
	<p><i>Завдання 3.4.</i> Визначення теми тексту "Професія економіста-бухгалтера" і виокремлення інформації, яка дає відповіді на питання (читання тексту в природному темпі та розуміння прочитаного). Ознайомлювальне читання</p>		
	<p><i>Практичне заняття 4</i></p> <p><i>Завдання 4.1.</i> Часткове розуміння інформації тексту "Розвиток економічної освіти в Харкові", її відтворення з використанням вербальних зорових опор (список слів та словосполучень, план, назва та ін.). Розвиток фонематичного та інтонаційного слуху. Ознайомлювальне аудіювання.</p> <p><i>Завдання 4.2.</i> Іменник (категорія числа).</p> <p><i>Завдання 4.3.</i> Керування як синтаксичний зв'язок у словосполученні.</p> <p><i>Завдання 4.4.</i> Відновлення логічної послідовності плану тексту "Професія економіста-менеджера" з метою його переказу. Читання тексту в природному темпі, розуміння прочитаного, робота з економічною термінологією. Пошукове читання</p>	4	<p>Основна: [1; 2; 4; 6; 8]. Додаткова: [10; 15; 16; 18; 23]</p>
	<p><i>Практичне заняття 5</i></p> <p><i>Завдання 5.1.</i> Розуміння інформації тексту "Харків – місто, в якому я навчаюся", визначення ключових слів і словосполучень для відновлення логічної послідовності тексту. Формування слухового образу активного словника студента, знаходження та впізнавання нових слів. З'ясувальне аудіювання.</p> <p><i>Завдання 5.2.</i> Відмінювання іменників (вживання називного і місцевого відмінка).</p> <p><i>Завдання 5.3.</i> Побудова та вживання словосполучень з різними видами зв'язку</p>	4	<p>Основна: [1; 2; 4 – 6; 8]. Додаткова: [10; 15; 16; 18; 23]</p>

1	2	3	4
	<p><i>Завдання 5.4.</i> Виокремлення головної інформації в кожному абзаці тексту "Професія економіста-інженера", складання питань (читання тексту в природному темпі, розуміння прочитаного). Пошукове читання</p>		
	<p><i>Практичне заняття 6</i></p> <p><i>Завдання 6.1.</i> Визначення теми тексту "Неповторний образ Харкова", часткове відтворення інформації аудіотексту з використанням невербальних зорових опор (презентація, фото, картини, відео та ін.). Розвиток фонематичного та інтонаційного слуху. Ознайомлювальне аудіювання.</p> <p><i>Завдання 6.2.</i> Відмінювання іменників (знахідний та родовий відмінок).</p> <p><i>Завдання 6.3.</i> Трансформація словосполучень у речення.</p> <p><i>Завдання 6.4.</i> Складання питань за змістом тексту "Діяльність бізнесмена" з метою переказу. Виразне читання тексту з правильним наголосом та інтонацією, виокремлення головної інформації. Ознайомлювальне читання</p>	4	<p>Основна: [1; 2; 4 – 6; 8]. Додаткова: [10; 15; 16; 18; 23]</p>
	<p><i>Практичне заняття 7</i></p> <p><i>Завдання 7.1.</i> Визначення теми та виокремлення головної інформації тексту "З історії Харкова", складання плану й переказ із використанням невербальних зорових опор. Розуміння тексту, формування вміння здогадуватися про значення нових слів. Ознайомлювальне аудіювання.</p> <p><i>Завдання 7.2.</i> Відмінювання іменників (давальний та орудний відмінок).</p> <p><i>Завдання 7.3.</i> Речення як комунікативна синтаксична одиниця. Структурні типи речень</p>	4	<p>Основна: [1; 2; 4 – 6; 8]. Додаткова: [10; 12; 15; 18; 23]</p>

1	2	3	4
	<p><i>Завдання 7.4.</i> Складання монологічного висловлювання за текстом "Що таке економіка?" з використанням опорних схем. Виразне читання тексту з правильним наголосом та інтонацією. Ознайомлювальне читання</p>		
	<p><i>Практичне заняття 8</i> <i>Модульний контроль</i> <i>(комплексна контрольна робота)</i></p> <p><i>Завдання 8.1.</i> Визначення теми та відтворення структури тексту "З історії ХНЕУ ім. С. Кузнеця" на переважно знайомому мовному матеріалі з використанням вербальних опор (незнайомі слова, словосполучення). З'ясувальне аудіювання.</p> <p><i>Завдання 8.2.</i> Контрольні завдання з граматики та синтаксису.</p> <p><i>Завдання 8.3.</i> Виокремлення в тексті "Система економічних наук" фактів, визначень, термінів. Відновлення логічної послідовності плану. Пошукове читання.</p> <p><i>Завдання 8.4.</i> Складання монологічного висловлювання за схемою та планом</p>	4	<p>Основна: [1; 2; 8; 9]</p>
<p><i>Змістовий модуль 2.</i> Володіння усною і письмовою комунікацією</p>	<p><i>Практичне заняття 9</i></p> <p><i>Завдання 9.1.</i> Розуміння інформації тексту "Економіко-географічне положення України", формування вміння здогадуватися про значення нових слів, їх відтворення, поділ тексту на смислові частини, його структурування. З'ясувальне аудіювання на частково знайомому мовному матеріалі з використанням вербальних і невербальних опор.</p> <p><i>Завдання 9.2.</i> Прикметник (категорія роду і числа).</p> <p><i>Завдання 9.3.</i> Морфологічні та інші засоби вираження підмета</p>	4	<p>Основна: [1; 2; 4 – 6; 8]. Додаткова: [10; 12; 13; 15; 20; 23]</p>

1	2	3	4
	<p><i>Завдання 9.4.</i> Осмислення та критична оцінка інформації тексту "Головна проблема економіки" з метою висловлювання власної думки. Вивчаюче читання</p>		
	<p><i>Практичне заняття 10</i></p> <p><i>Завдання 10.1.</i> Визначення логічного зв'язку між елементами тексту "Державний устрій України", поділ на смислові частини. Розвиток фонематичного та інтонаційного слуху. Ознайомлювальне аудіювання з використанням вербальних і невербальних зорових опор.</p> <p><i>Завдання 10.2.</i> Відмінювання прикметників.</p> <p><i>Завдання 10.3.</i> Засоби вираження присудків.</p> <p><i>Завдання 10.4.</i> Співвідношення вербальної інформації та опорної схеми тексту "Типи економіки" для участі в дискусії. Пошукове читання</p>	4	<p>Основна: [1; 2; 4 – 6; 8]. Додаткова: [10; 13; 15; 20]</p>
	<p><i>Практичне заняття 11</i></p> <p><i>Завдання 11.1.</i> Виділення головної думки тексту "Державні та національні символи України", розуміння інформації з подальшим її відтворенням у формі монологу або діалогу. Детальне аудіювання з використанням вербальних і невербальних опор.</p> <p><i>Завдання 11.2.</i> Ступені порівняння прикметників. Утворення ступенів порівняння. Способи творення. Повна та коротка форма прикметників.</p> <p><i>Завдання 11.3.</i> Види присудків. Структура складеного іменного присудка.</p> <p><i>Завдання 11.4.</i> Повне і глибоке розуміння інформації тексту "Головні учасники економічного життя" з метою інтерпретування висновків і оцінок автора. Визначення термінів за текстом, складання називного плану. Вивчаюче читання</p>	4	<p>Основна: [1; 2; 4 – 6; 8]. Додаткова: [10; 13; 15; 20]</p>

1	2	3	4
	<p align="center"><i>Практичне заняття 12</i></p> <p><i>Завдання 12.1.</i> Визначення головної та додаткової інформації тексту "Сім чудес України", його переказ із використанням вербальних і невербальних зорових опор. Розуміння тексту, формування вміння здогадуватися про значення нових слів, розвиток фонематичного та інтонаційного слуху. Ознайомлювальне аудіювання.</p> <p><i>Завдання 12.2.</i> Розряди займенників. Функції займенників у мові. Написання неозначених займенників. Відмінювання займенників.</p> <p><i>Завдання 12.3.</i> Структура складеного дієслівного присудка.</p> <p><i>Завдання 12.4.</i> Детальне розуміння інформації тексту "Загальні проблеми економіки" з метою її використання під час дискусії. Відповіді на запитання, впорядкування інформації тексту, вивчення економічної термінології. Вивчаюче читання</p>	4	<p align="center">Основна: [1; 2; 4 – 6; 8]. Додаткова: [10; 12; 13; 15; 23]</p>
	<p align="center"><i>Практичне заняття 13</i></p> <p><i>Завдання 13.1.</i> Спонтанне висловлювання за текстом "Давня столиця Київської Русі" з використанням невербальних зорових опор. Розуміння тексту, формування вміння здогадуватися про значення нових слів, їх відтворення, членування та структурування тексту. З'ясувальне аудіювання.</p> <p><i>Завдання 13.2.</i> Числівник (розряди кількісних числівників).</p> <p><i>Завдання 13.3.</i> Структура простого поширеного речення.</p> <p><i>Завдання 13.4.</i> Розуміння основного змісту тексту "Форми державного управління" та осмислення здобутої інформації для порівняльного аналізу. Виокремлення ключових слів, фраз або абзаців, складання плану, добір та групування потрібної інформації. Ознайомлювальне читання</p>	4	<p align="center">Основна: [1; 2; 4 – 6; 8]. Додаткова: [10; 12; 16; 18]</p>

1	2	3	4
	<p><i>Практичне заняття 14</i></p> <p><i>Завдання 14.1.</i> Визначення смислових частин тексту "Київ – столиця України" з подальшим відтворенням інформації у формі діалогу з використанням вербальних і невербальних зорових опор. Детальне аудіювання.</p> <p><i>Завдання 14.2.</i> Відмінювання числівників.</p> <p><i>Завдання 14.3.</i> Односкладні речення.</p> <p><i>Завдання 14.4.</i> Визначення в тексті "Економічна теорія. Методи пізнання" основної та додаткової інформації з метою складання складного плану. Читання тексту в природному темпі з правильним наголосом та інтонацією, розуміння прочитаного, складання запитань, узагальнення інформації. Вивчаюче читання. Вивчення економічної термінології</p>	4	<p>Основна: [1; 2; 4 – 6; 8]. Додаткова: [10; 11; 15; 20; 23]</p>
	<p><i>Практичне заняття 15</i></p> <p><i>Модульний контроль</i></p> <p><i>(комплексна контрольна робота)</i></p> <p><i>Завдання 15.1.</i> Визначення фактів та подій у тексті "Великий син України (Т. Г. Шевченко)". Розуміння тексту, його структурування, використання інформації в подальшому відтворенні її у формі монологу. З'ясувальне аудіювання тексту на переважно знайомому мовному матеріалі з певною установкою.</p> <p><i>Завдання 15.2.</i> Практичні завдання за темами морфології та синтаксису.</p> <p><i>Завдання 15.3.</i> Розуміння основного змісту тексту "Історія економіки", орієнтування у логіко-смислової структурі (виокремлення ключових фраз, складання питального плану). Пошукове читання.</p> <p><i>Завдання 15.4.</i> Складання монологічного висловлювання за планом "Моя Батьківщина"</p>	4	<p>Основна: [1; 2; 8; 9]</p>

1	2	3	4
<p><i>Змістовий модуль 3.</i> Розуміння та відтворення іноземної мови на різних рівнях</p>	<p><i>Практичне заняття 16</i> <i>Завдання 16.1.</i> Розподіл інформації тексту "Т. Г. Шевченко. Шлях від кріпака до художника" в логічній послідовності. Ознайомлювальне аудіювання на частково знайомому мовному матеріалі з використанням вербальних опор. Розуміння тексту, формування вміння здогадуватися про значення нових слів, розвиток фонематичного та інтонаційного слуху. <i>Завдання 16.2.</i> Прислівник. Значення прислівника. <i>Завдання 16.3.</i> Прості речення з прямим і непрямим об'єктом з перехідними і неперехідними дієсловами. <i>Завдання 16.4.</i> Повне й глибоке розуміння інформації тексту "Моделі економічних систем" з установкою на відтворення отриманої інформації у полілозі. Читання тексту в природному темпі з правильним наголосом та інтонацією і розуміння прочитаного, виокремлення головної та додаткової інформації, впорядкування інформації згідно з текстом. Вивчаюче читання. Активізація загальної та фахової лексики</p>	4	<p>Основна: [1; 2; 5; 6; 8; 9]. Додаткова: [10; 11; 13; 15; 20]</p>
	<p><i>Практичне заняття 17</i> <i>Завдання 17.1.</i> Визначення у тексті "Найскладніші роки в житті Т. Г. Шевченка" незнайомої інформації для подальшої участі в дискусії. З'ясувальне аудіювання тексту на переважно знайомому мовному матеріалі з певною установкою й використанням вербальних і невербальних зорових опор. Розуміння тексту, формування вміння здогадуватися про значення нових слів, їх відтворення, структурування тексту</p>	4	<p>Основна: [1; 2; 5; 6; 8; 9]. Додаткова: [10; 11; 13; 15; 20]</p>

1	2	3	4
	<p><i>Завдання 17.2.</i> Ступені порівняння при- слівників.</p> <p><i>Завдання 17.3.</i> Вираження атрибутив- них відношень у ПР.</p> <p><i>Завдання 17.4.</i> Визначення основної ін- формації тексту "Класична політична еко- номія" з метою складання опорної схеми, заповнення "cloze test", переказ. Пошу- кове читання</p>		
	<p><i>Практичне заняття 18</i></p> <p><i>Завдання 18.1.</i> Використання прослуханої інформації тексту "Пам'ятник Т. Г. Шевченку в Харкові" для подальшого складання діалогічного висловлювання з викори- станням вербальних і невербальних зор- ових опор. Розуміння тексту, формуван- ня вміння здогадуватися про значення нових слів, їх відтворення, членування та структурування тексту. З'ясувальне аудіювання.</p> <p><i>Завдання 18.2.</i> Дієслово. Інфінітив. Утво- рення дієслів.</p> <p><i>Завдання 18.3.</i> Конструкції з узгодженим і неузгодженим означенням у ПР.</p> <p><i>Завдання 18.4.</i> Загальне розуміння ін- формації тексту "Нове кейнсіанство", йо- го структурування. Активізація загальної та фахової лексики. Ознайомлювальне читання</p>	4	<p>Основна: [1; 2; 5; 6; 8; 9]. Додаткова: [10; 11; 13; 15; 20]</p>
	<p><i>Практичне заняття 19</i></p> <p><i>Завдання 19.1.</i> Відновлення логічної по- слідовності плану тексту "Засновник Нобелівської премії" та переказ з вико- ристанням вербально-графічного плану. Детальне аудіювання.</p> <p><i>Завдання 19.2.</i> Теперішній час дієслова. Дієвідмінювання дієслів.</p> <p><i>Завдання 19.3.</i> Види обставин. Виражен- ня обставинних відношень у ПР</p>	4	<p>Основна: [1; 2; 6; 8; 9]. Додаткова: [10; 11; 13; 15; 20]</p>

1	2	3	4
	<p><i>Завдання 19.4.</i> Поділ тексту "Ресурси – фактори виробництва" на смислові частини. Складання плану або схеми (на вибір), виокремлення важливої інформації, обґрунтування своєї думки. Вивчаюче читання. Активізація загальної та фахової лексики</p>		
	<p><i>Практичне заняття 20</i></p> <p><i>Завдання 20.1.</i> Прогнозування теми тексту "Нобелівська премія" за заголовком і варіанти формулювання теми. Ознайомлювальне аудіювання на переважно знайомому мовному матеріалі. Розуміння тексту, формування вміння здогадуватися про значення нових слів, розвиток фонематичного та інтонаційного слуху.</p> <p><i>Завдання 20.2.</i> Минулий і майбутній час дієслова.</p> <p><i>Завдання 20.3.</i> Конструкції, що виражають просторові відношення в ПР.</p> <p><i>Завдання 20.4.</i> Виокремлення важливої інформації тексту "Попит", її впорядкування. Читання тексту в природному темпі з правильним наголосом та інтонацією, розуміння прочитаного. Вивчаюче читання. Активізація економічної термінології</p>	4	<p>Основна: [1; 2; 6; 8; 9]. Додаткова: [10; 11; 15; 20; 23]</p>
	<p><i>Практичне заняття 21</i></p> <p><i>Завдання 21.1.</i> Детальне розуміння інформації тексту "Лауреати Нобелівської премії з економіки. Саймон Кузнець" для складання хронологічної таблиці та відновлення діалогу. Детальне аудіювання тексту на переважно знайомому матеріалі з використанням вербальних і невербальних зорових опор.</p> <p><i>Завдання 21.2.</i> Видові пари дієслів.</p> <p><i>Завдання 21.3.</i> Конструкції, що виражають просторові відношення в ПР (продовження)</p>	4	<p>Основна: [1 – 3; 6; 8; 9]. Додаткова: [10; 11; 14; 15]</p>

1	2	3	4
	<p><i>Завдання 21.4.</i> Аналіз та компресія тексту "Добробут", стислий переказ. Активізація загальної та фахової лексики. Вивчаюче читання</p>		
	<p><i>Практичне заняття 22</i></p> <p><i>Завдання 22.1.</i> Виділення основних фактів у тексті "Перша жінка – лауреат Нобелівської премії з економіки", структурування тексту за допомогою різних видів плану. З'ясувальне аудіювання на частково знайомому мовному матеріалі з певною установкою та використанням вербальних і невербальних зорових опор.</p> <p><i>Завдання 22.2.</i> Дієслова зі значенням руху.</p> <p><i>Завдання 22.3.</i> Конструкції, що виражають часові відношення в ПР.</p> <p><i>Завдання 22.4.</i> Визначення головної та додаткової інформації у тексті "Вартість – фундаментальна проблема економіки" з метою висловлювання власної думки. Вивчення економічної термінології. Вивчаюче читання</p>	4	<p>Основна: [1 – 3; 8; 9]. Додаткова: [10; 11; 15; 20; 23]</p>
	<p><i>Практичне заняття 23</i></p> <p><i>Завдання 23.1.</i> Реконструювання діалогу за текстом "Лауреати Нобелівської премії з економіки. Поль Самуельсон". Ознайомлювальне аудіювання тексту на частково знайомому мовному матеріалі з використанням вербальних і невербальних зорових опор. Розуміння тексту, формування вміння здогадуватися про значення нових слів, розвиток інтонаційного слуху.</p> <p><i>Завдання 23.2.</i> Дійсний, умовний, наказовий спосіб дієслова.</p> <p><i>Завдання 23.3.</i> Конструкції, що виражають часові відношення в ПР (продовження)</p>	4	<p>Основна: [2; 3; 8; 9]. Додаткова: [10; 11; 15; 20; 23]</p>

1	2	3	4
	<p><i>Завдання 23.4.</i> Компресія тексту "Конкуренція" з метою стислого переказу, заповнення "cloze test". Активізація економічної термінології. Вивчаюче читання</p> <p><i>Практичне заняття 24</i> <i>Модульний контроль</i> <i>(комплексна контрольна робота)</i></p> <p><i>Завдання 24.1.</i> Розуміння змісту тексту "Нобелівська премія з економіки" з подальшим виконанням "cloze test". Детальне аудіювання.</p> <p><i>Завдання 24.2.</i> Практичні завдання за темами з морфології та синтаксису.</p> <p><i>Завдання 24.3.</i> Виділення інформації, яка підтверджує тези за текстом "Товар", заповнення "cloze test". Вивчаюче читання.</p> <p><i>Завдання 24.4.</i> Складання монологічного висловлювання за темою "Нобелівська премія та її лауреати"</p>	4	Основна: [1; 2; 8; 9]
<p><i>Змістовий модуль 4.</i> Формування інформаційної культури студентів засобами мови</p>	<p><i>Практичне заняття 25</i></p> <p><i>Завдання 25.1.</i> Визначення головної та додаткової інформації, структурування тексту "Гірке щастя Лесі Українки". Вицленування окремих фраз за певною ознакою. З'ясувальне аудіювання окремих фрагментів (речень) тексту із завданням сформулювати відповідь на запитання, відтворити контекст уживання слова, поставити запитання до окремих речень і фрагментів аудіотексту. Використання вербальних та невербальних зорових опор. Розуміння тексту, формування вміння здогадуватися про значення нових слів, їх відтворення.</p> <p><i>Завдання 25.2.</i> Дієприкметник як форма дієслова.</p> <p><i>Завдання 25.3.</i> Вираження причинно-наслідкових відношень у ПР</p>	4	<p>Основна: [2; 8; 9].</p> <p>Додаткова: [10; 11; 13; 15; 20; 23]</p>

1	2	3	4
	<p><i>Завдання 25.4.</i> Відновлення логічної структури тексту "Власність та її економічна роль", складання тезисного плану з метою подальшого спілкування за темою. Активізація економічної термінології. Вивчає читання. Активізація економічної термінології</p>		
	<p><i>Практичне заняття 26</i></p> <p><i>Завдання 26.1.</i> Відтворення логічної послідовності тексту "Життєвий подвиг М. Лисенка". Ознайомлювальне аудіювання на переважно знайомому мовному матеріалі з використанням вербальних і невербальних зорових опор. Розуміння тексту, формування вміння здогадуватися про значення нових слів, розвиток фонематичного та інтонаційного слуху.</p> <p><i>Завдання 26.2.</i> Дієприкметник у ролі означення. Дієприкметниковий зворот і підрядні речення.</p> <p><i>Завдання 26.3.</i> Використання прийменниково-відмінкової системи для вираження причинно-наслідкових відношень у ПР.</p> <p><i>Завдання 26.4.</i> Повне й глибоке розуміння тексту "Потреби", складання запитань до головної інформації з метою подальшого стислого переказу. Активізація загальної та фахової лексики. Вивчає читання</p>	4	<p>Основна: [2; 8; 9]. Додаткова: [10; 11; 13; 15; 20; 23]</p>
	<p><i>Практичне заняття 27</i></p> <p><i>Завдання 27.1.</i> Визначення головної та додаткової інформації в тексті "Розповідь мистецтвознавця про художника Д. Г. Левицького", складання вербально-графічного плану для подальшого використання у власному монологічному висловлюванні. Ознайомлювальне аудіювання на частково знайомому мовному матеріалі з використанням вербальних і невербальних зорових опор. Розуміння тексту, формування вміння здогадуватися про значення нових слів, розвиток інтонаційного слуху</p>	4	<p>Основна: [2; 5; 8; 9]. Додаткова: [10; 11; 13; 15; 20; 23]</p>

1	2	3	4
	<p><i>Завдання 27.2.</i> Дієприслівник як особлива форма дієслова. Утворення і значення дієприслівників.</p> <p><i>Завдання 27.3.</i> Вираження мети у ПР.</p> <p><i>Завдання 27.4.</i> Аналіз структури тексту "Ринкова організація господарства", виокремлення головної інформації з метою участі у дискусії. Вивчаюче читання. Активізація економічної термінології</p>		
	<p><i>Практичне заняття 28</i></p> <p><i>Завдання 28.1.</i> Використання прослуханої інформації тексту "Свято-Благовіщенський собор у Харкові" в діалогічній мові. Ознайомлювальне аудіювання на частково знайомому мовному матеріалі з використанням зорових опор. Розуміння тексту, формування вміння здогадуватися про значення нових слів.</p> <p><i>Завдання 28.2.</i> Дієприслівниковий зворот і підрядні речення.</p> <p><i>Завдання 28.3.</i> Використання прийменниково-відмінкової системи для вираження мети у ПР.</p> <p><i>Завдання 28.4.</i> Виокремлення важливої інформації в тексті "Інфляція" з подальшим обґрунтуванням власної думки. Активізація загальної та фахової лексики. Вивчаюче читання. Актуалізація економічної термінології</p>	4	<p>Основна: [2; 8; 9]. Додаткова: [10; 11; 13; 15; 20; 23]</p>
	<p><i>Практичне заняття 29</i></p> <p><i>Завдання 29.1.</i> Диференціювання інформації тексту "Г. О. Ліберман – відомий економіст з Харкова" для складання хронологічної таблиці та участі в дискусії. Детальне аудіювання з використанням вербальних і невербальних зорових опор</p>		<p>Основна: [2; 3; 8; 9]. Додаткова: [10; 11; 13; 15; 20; 23]</p>

1	2	3	4
	<p><i>Завдання 29.2.</i> Групи і вживання прийменників.</p> <p><i>Завдання 29.3.</i> Вираження умовних відношень у ПР.</p> <p><i>Завдання 29.4.</i> Виокремлення термінів у тексті "Фактори виробництва", їх актуалізація у стандартних ситуаціях професійної діяльності. Читання тексту в природному темпі та розуміння прочитаного, виокремлення ключових слів, фраз або абзаців, добір та групування потрібної інформації, впорядкування інформації згідно з текстом. Пошукове читання</p>	4	
	<p><i>Практичне заняття 30</i></p> <p><i>Завдання 30.1.</i> Членування та структурування тексту "Система освіти в Україні" для участі в дискусії на тему "Освіта моєї країни" з використанням вербальних та невербальних зорових опор. Виокремлення фрагментів (речень) тексту із завданням сформулювати відповідь на запитання, відтворити контекст уживання слова, поставити запитання до окремих речень і фрагментів аудіотексту. З'ясувальне аудіювання.</p> <p><i>Завдання 30.2.</i> Групи і вживання сполучників. Зіставлення сполучників і прийменників.</p> <p><i>Завдання 30.3.</i> Вираження допустових відношень у ПР.</p> <p><i>Завдання 30.4.</i> Виокремлення основної інформації та порівняльний аналіз текстів за темою "Конкуренція". Складання запитань до найважливішої інформації, складання плану, схеми або таблиці. Активізація економічної термінології. Пошукове читання</p>	4	<p>Основна: [2; 8; 9]. Додаткова: [10; 11; 15; 20]</p>

1	2	3	4
	<p align="center"><i>Практичне заняття 31</i> <i>Модульний контроль</i> <i>(комплексна контрольна робота)</i></p> <p><i>Завдання 31.1.</i> Детальне відтворення інформації тексту "Що потрібно робити, щоб вивчити російську мову" / "Поради викладача" в письмовому діалогічному висловлюванні. Детальне аудіювання.</p> <p><i>Завдання 31.2.</i> Практичні завдання за темами з морфології та синтаксису.</p> <p><i>Завдання 31.3.</i> Повне і глибоке розуміння тексту "Структура валового національного продукту", складання плану або схеми (на вибір), заповнення "cloze test". Вивчаюче читання.</p> <p><i>Завдання 31.4.</i> Складання монологічного висловлювання про відомих людей своєї Батьківщини</p>	4	Основна: [1; 2; 8; 9]
Разом годин за змістовими модулями		124	

5.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1

Основи мовленнєвого і мовного розвитку

Тема 2. Морфологічні відомості про мову. Частиномовна класифікація слів. Іменник

2.3. Іменник (категорія роду).

Рівень 1

Задание 1. Продолжите предложение.

Существительные с окончанием -а, -я относятся к ... .

Окончание -о, -е имеют существительные ... .

К мужскому роду относятся существительные ... .

Задание 2. Определите род существительных.

Инфляция, вексель, явление, земля, линия, комната, мать, радость, золото, здание, поле, папа, дядя, юноша, конь, музей, время, герой, имя, банкротство, доход.

Задание 3. Напишите все дни недели и определите род этих существительных.

Рівень 2

Задание 4. Найдите и зачеркните лишнее слово.

1. Окно, общежитие, кухня, расписание, серебро, здание, облако.
2. Соль, аудитория, экономика, логистика, бухгалтерия, день.
3. Декан, университет, страна, кабинет, город, транспорт, газ.

Задание 5. Продолжите тематический ряд существительными.

Университет – декан, ...

Экономика – менеджмент, ...

Банк – валюта, ...

Задание 6. Вставьте существительные, используя слова для справок, определите их род.

1. Я знаю его, это _____ большой души. 2. Главная черта его характера – _____, то есть доброта и отзывчивость в отношениях с другими людьми. 3. Мы любим поэзию Тараса Шевченко за _____, которым она полна. 4. Всё _____ выступает против войны.

Слова для справок: *человечество, человек, человечность, человеколюбие.*

Рівень 3

Задание 7. Определите род существительных с конечными шипящими.

Врач, молодёжь, карандаш, плащ, луч, ночь, помощь, нож, борщ, ложка, ключ, вещь, муж, дочь, этаж.

Задание 8. Подберите антонимы к выделенным словам. Определите род существительных.

1. Ученые – свет, а неученые – _____.
2. Не бойся врага умного, бойся _____ глупого.
3. Мир строит, а _____ разрушает.
4. Лучше горькая правда, чем сладкая _____.

Задание 9. Разыграйте коммуникативную ситуацию. Используйте формулы речевого этикета.

Ситуация: в группе новый студент – познакомьте его с вашим факультетом. Используйте существительные тематической группы "университет": *факультет, аудитория, корпус, деканат, декан Александр Владимирович, секретарь, паспорт, справка, кабинет, этаж, информация,*

документы, пропуск, студент, преподаватель, общежитие, квитанция, обучение, расписание, объявление.

Змістовий модуль 2

Володіння усною і письмовою комунікацією

Тема 5. Аудіювання монологічної мови як засіб формування культури слухання і говоріння

5.1. Розуміння інформації тексту "Економіко-географічне положення України", поділ на смислові частини, структурування тексту. З'ясувальне аудіювання.

Рівень 1

Задание 1. Прочитайте, переведите и запомните новые слова и словосочетания.

Страна, многонациональное государство, граничит, природные ресурсы, экономико-географическое положение, экономические отношения, виды транспорта.

Задание 2. Рассмотрите карту Украины. Запишите:

- а) названия стран, с которыми граничит Украина;
- б) названия городов, которые начинаются с одинаковой буквы;
- в) названия морей;
- г) названия рек.

Задание 3. Прослушайте и повторите слова.

Беларусь, Молдавия, Словакия, Венгрия, Россия, Румыния, Польша, уголь, газ, железо, нефть, соль, марганец.

Задание 4. Прослушайте текст.

Украина – это большое многонациональное государство, которое находится в Европе. Столицей Украины является город Киев.

Украина имеет выгодное экономико-географическое положение. Она граничит с Беларусью, Молдавией, Словакией, Венгрией, Россией, Румынией, Польшей. Украина связана с другими странами воздушным, железнодорожным, автомобильным, речным и морским транспортом.

Украина богата природными ресурсами: уголь, газ, железо, нефть, соль, марганец.

Всё это помогает Украине развивать экономические отношения с другими странами.

Задание 5. Дополните предложения. Прочитайте их.

1. Украина – это ... .
2. Украина граничит с ... .
3. Киев – это ... .
4. К природным ресурсам Украины относятся ... .
5. ... – соседи Украины.
6. Украина связана с другими государствами ... транспортом.
7. Украина развивает ... с другими странами.

Рівень 2

Задание 6. Прочитайте, переведите и запомните новые слова и словосочетания.

Страна, многонациональное государство, граничит, природные ресурсы, экономико-географическое положение, экономические отношения, виды транспорта, виды ресурсов, равнины, площадь, продукция, линии электропередач, нефтепровод, газопровод.

Задание 7. Найдите синонимы:

государство	месторасположение
население	страна
природные ресурсы	товары
площадь	полезные ископаемые
продукция	территория
положение	соседствовать
отношения	связи
граничить	люди

Задание 8. Прослушайте аудиотекст и выполните тестовое задание.

Экономико-географическое положение Украины

Украина – это большая, красивая страна. Она находится в Восточной Европе. Столицей Украины является город Киев. Украина граничит с Беларусью, Молдавией, Словакией, Венгрией, Россией, Румынией, Польшей. Площадь Украины составляет 603,6 тысяч квадратных километров.

Украина – это многонациональное государство. Сегодня в Украине живёт около 43 миллионов человек. Крупнейшие города Украины – Киев, Харьков, Донецк, Львов, Запорожье, Одесса, Днепр.

Большая часть Украины представляет собой равнины, но есть в Украине и горы – это Карпаты и Крымские горы. В Карпатах находится самая высокая вершина Украины – гора Говерла. Украину омывают Чёрное и Азовское моря, которые влияют на её климат. По Украине протекает 131 река. Самые важные реки – Днепр и Дунай.

Природные ресурсы Украины разнообразны, имеется уголь, газ, железо, нефть, соль, марганец и другие.

Благодаря богатым земельным ресурсам в Украине развивается сельское хозяйство.

Украина имеет выгодное экономико-географическое положение. Она связана с другими странами воздушным, железнодорожным, автомобильным, речным и морским транспортом. По её территории проходят нефтепроводы, газопроводы, линии электропередач. Всё это помогает Украине развивать экономические отношения с другими странами.

Украина – государство с развитой промышленностью. Заводы выпускают разную продукцию: самолёты, корабли, тракторы, турбины, машины, станки, бытовую технику, электронику и другие товары.

Задание 9. Тест. Выберите правильный вариант:

1. Украина находится:
  - а) в Азии;
  - б) на севере Европы;
  - в) в Восточной Европе.
2. Площадь Украины составляет:
  - а) 803,7 тыс. км²;
  - б) 603,6 тыс. км²;
  - в) 463,7 тыс. км².
3. Украина граничит с:
  - а) 7 государствами;
  - б) 5 государствами;
  - в) 8 государствами.
4. Украину омывают:
  - а) Белое и Жёлтое моря;
  - б) Красное и Средиземное моря;
  - в) Чёрное и Азовское моря.
5. Население Украины составляет:
  - а) 50 млн человек;
  - б) 43 млн человек;
  - в) 56 млн человек.

6. В Украине есть горы – это:
- а) Пиренейские;
  - б) Кавказские;
  - в) Крымские и Карпаты.
7. Столица Украины – это:
- а) Киев;
  - б) Харьков;
  - в) Донецк.
8. Украина занимает ... географическое положение:
- а) выгодное;
  - б) невыгодное;
  - в) незначительное.
9. Самые важные реки в Украине:
- а) Харьков и Лопань;
  - б) Припять и Десна;
  - в) Днепр и Дунай.
10. Крупнейшие города Украины:
- а) Киев, Харьков, Донецк, Львов, Запорожье, Одесса, Днепр;
  - б) Херсон, Полтава;
  - в) Великие Сорочинцы, Сумы.

Задание 10. Восстановите логическую последовательность плана.

План

1. Природные ресурсы.
2. Экономика и промышленность.
3. Географическое положение.
4. Население Украины.

Рівень 3

Задание 11. Дополните диалог по содержанию текста.

Ситуация. Студенты встретились в библиотеке.

1. – Привет, ...

2. – Здравствуй, ... Давно не видел тебя на занятиях.

1. – ..., что вы изучаете по русскому языку?

2. – Сегодня смотрели фильм об Украине, было интересно. Я хочу найти больше информации о стране, чтобы сделать презентацию.

1. – А что тебе уже известно об Украине?

2. – Я знаю, что ... 603,6 тысяч квадратных километров, ... – 43 млн человек, ... соседних государств.

1. – ... .. ?

2. – В Украине есть Крымские горы и Карпаты, много рек, Чёрное и Азовское моря.

1. – ... .. ?

2. – Самый большой город – Киев, а ещё – Днепр, Одесса, Львов.

1. – А что тебе было интересно как экономисту?

2. – Я узнал, что ... .

1. – Какую ещё информацию ты хочешь найти для презентации?

2. – Я бы выяснил ещё, сколько областей в Украине, какие достопримечательности нужно обязательно посмотреть, какие есть традиции? Может быть, и ты что-то знаешь об Украине?

1. – Я слышал, что ... .

2. – Интересная информация, я использую её в презентации. Хочешь, подготовим её вместе!

1. – ... .

Задание 12. Составьте рассказ о своей стране, используя материал занятия как образец.

Змістовий модуль 3

Розуміння та відтворення іноземної мови на різних рівнях

Тема 11. Способи вираження смислових відношень у мові за допомогою синтаксичних конструкцій

11.5. Конструкції, що виражають просторові відношення в ПР.

Рівень 1

Задание 1. Проанализируйте конструкции, которые выражают пространственные отношения.

Конструкция	Речевой образец
1	2
Значение места (где?)	
Суц. в П. п. с предлогами в, на	Украина расположена <i>в центральной части Европы.</i> Студенты находятся <i>в аудитории на занятии</i>
Суц. в Р. п. с предлогами у, около, возле, позади, напротив, вокруг, посередине, недалеко (близко, слева, справа) от, вокруг, вблизи ...	Университет находится <i>около станции метро.</i> <i>Вблизи угольного месторождения построили промышленное предприятие</i>

1	2
Сущ. в Т. п. с предлогами <i>перед, за, под, над, между, рядом с ...</i>	Конкурентные отношения складываются <i>между субъектами рыночной экономики</i>
Наречие <i>везде, наверху, здесь ...</i>	<i>Везде</i> существуют конкурирующие фирмы
Направление движения к предмету (куда?)	
Сущ. в В. п. с предлогами <i>в, на, за, под</i>	Иностранные компании вкладывают инвестиции <i>в украинские предприятия</i>
Сущ. в Д. п. с предлогом <i>к</i>	Студенты идут <i>к декану</i>
Сущ. в Р. п. с предлогом <i>до</i>	Я добираюсь <i>до университета</i> за сорок минут
Наречие <i>туда, сюда</i>	Мы часто отправляем <i>туда</i> товар
Направление движения от предмета (откуда?)	
Сущ. в Р. п. с предлогами <i>из, с, от, из-за, из-под</i>	Студенты возвращаются <i>из университета с занятий</i>
Наречие <i>оттуда, отсюда</i>	Менеджер был в Европе и быстро вернулся <i>оттуда</i>

Задание 2. Запишите правильный вариант. Подчеркните обстоятельства места, задайте к ним вопрос.

1. Аптека возле: а) почта; б) почты. 2. Вы приехали из: а) Австрии; б) Австрия. 3. На фотографии Вера стоит справа от: а) учительницы; б) учительница. 4. Самолёт прилетел из: а) Стокгольм; б) Стокгольма. 5. Шеф приехал с: а) конференции; б) конференция. 6. Возле станции нет: а) банк; б) банка. 7. Поезд идёт в: а) Полтава; б) Полтаву.

Задание 3. Заполните таблицу, используя информацию задания 1.

На урок, с лекции, в аудиторию, в магазинах, на станциях, там, в горах, в Париже, из Лондона, из метро, здесь, из Интернета, в офисе, на конференцию, на почту, с площади, из музея, из вагона, на вокзале, на этажах, из газет, в садах, на дачу, оттуда, из аэропорта, в лифте, в министерство, везде, в редакцию, отсюда, со стадиона, из гостиницы, в Канаду, с фестиваля, в круиз, в компьютере, на мониторе, в Индии, из Пакистана, в Китай, из посольства, в поликлинику, туда, наверху.

Где?	Куда?	Откуда?

Задание 4. Закончите предложения.

1. Дети были на экскурсии. Они приехали ... . 2. Родители были в театре. Они пришли ... . 3. Профессор был в университете. Он пришёл ... .

4. Бабушка была в деревне. Она приехала ... . 5. Директор был на собрании. Он пришёл ... . 6. Журналист был в редакции. Он пришёл ... .

Задание 5. Прочитайте маршрут. Напишите, откуда и куда поедут туристы:

Украина → Румыния → Болгария → Греция → Италия → Словения → Венгрия → Украина

Из Украины туристы поедут в ..., из ... они направятся в ..., из ... их маршрут будет проходить в ... . Из ... туристы отправятся в ..., из ... группа выедет в ..., из ... – в ..., из ... путешественники вернуться в ... .

Рівень 2

Задание 6. Употребите слова, данные в скобках в нужной форме, подчеркните пространственные обстоятельства.

1. Мой друг приехал вчера из (далёкая Япония). 2. Эта деревня далеко от (наш город). 3. Машина стоит у (главный вход). 4. Этот компьютер папа привёз из (Южная Корея). 5. Туристы живут в (исторический центр), около (большая площадь). 6. Мой брат учится в (киевский университет) на (экономический факультет). 7. Друзья подошли к (большой красивый Дворец студентов). 8. Студенты были на (преддипломная практика) в (международный банк).

Задание 7. Выберите правильный вариант.

Откуда привёз	Откуда привезу
компьютер: а) из Японии; б) в Японии	чай: а) в Китае; б) из Китая
игрушку: а) из Украины; б) в Украине	сувенир: а) из Кубы; б) с Кубы
оливки: а) с Кипра; б) из Кипра	шоколад: а) из Львова; б) с Львова
журнал: а) с конференции; б) из конференции	диплом: а) на конкурсе; б) с конкурса

Задание 8. Ответьте на вопросы, следите за выбором предлога, назовите обстоятельства.

1. Где расположена Украина? (центр, Европа). 2. Где расположены угольные месторождения Украины? (запад и восток). 3. Куда едут отдыхать

летом украинцы? (Крым, Карпаты). 4. Где расположены крупные электростанции? (большие реки). 5. Где делают тракторы? (Харьковский тракторный завод). 6. Откуда приехали иностранные студенты в Украину? (Китай, Вьетнам, Монголия, Марокко). 7. Куда отправляют украинские товары? (Западная Европа). 8. Откуда у тебя эта информация? (Интернет).

Задание 9. Найдите слова, которые выражают пространственные отношения. Определите их значение и чем они выражены.

1. Подруги встретились у входа в театр. 2. За домом находится большой стадион. 3. Мы были в университете и вернулись оттуда поздно. 4. Впереди находился аэропорт. 5. Они живут в студенческом общежитии на улице Целиноградской. 6. Недалеко от университета находится станция метро "Научная". 7. Летом Ахмед уедет в свой родной город к родителям. 8. Машина выехала из-за угла и остановилась около меня. 9. Студенты вышли из аудитории и пошли в деканат.

Задание 10. Расскажите о своих планах на будущее. Используйте разные способы выражения пространственных отношений.

1. Где вы живёте и учитесь сейчас? 2. Откуда вы приехали? 3. Где вы учились раньше? 4. Куда вы поедете после окончания университета? 5. Где вы хотели бы работать? 6. Куда бы вы хотели поехать на экскурсию?

Рівень 3

Задание 11. Прочитайте предложения. Замените конструкции со значением перемещения в пространстве антонимичными. Используйте необходимые предлоги.

Образец. Я **иду в** студенческую поликлинику **к** стоматологу. Я **пришёл из** студенческой поликлиники **от** стоматолога.

1. Бухгалтер уже ушёл в банк к инспектору. 2. Студенты едут в университет на занятия. 3. Мои земляки улетели из Киева на родину. 4. Преподаватель вышел из деканата от секретаря. 5. Светлана возвращалась из поликлиники от врача. 6. Мои друзья приехали из разных городов и стран. 7. Летом я поеду на Кипр к друзьям.

Задание 12. Вставьте вместо точек предлоги *на, в, из, среди, между, вне, рядом с*. Слова из скобок поставьте в нужной форме, подчеркните обстоятельства.

1. ... (географическая карта) появились новые государства. 2. Летние Олимпийские игры в 2016 году проходили ... (солнечная Бразилия).

3. Продукция должна быть конкурентоспособной ... (мировой рынок).
4. В Украину поступают товары ... (разные страны). 5. ... (запасы) энергоресурсов мира большую часть составляет уголь. 6. ... (страны) существуют значительные отличия в размерах территории, формах государственного устройства. 7. ... (общество) нет языка. 8. Польша находится ... (Украина). 9. Доход пенсионеров должен обеспечиваться ... (государственные источники).

Задание 13. Прочитайте текст, озаглавьте его. Найдите слова со значением места и перемещения в пространстве. Определите, чем выражены эти значения.

В условиях рыночных отношений центр экономической деятельности перемещается к основному звену всей экономики – предприятию. Именно на этом уровне создается вся необходимая обществу продукция, оказываются различные услуги. На предприятии сосредоточены наиболее квалифицированные кадры. Здесь решаются вопросы экономного расходования ресурсов, применения высокопроизводительной техники, технологии. На предприятии добиваются снижения до минимума издержек производства и реализации продукции.

Все это требует глубоких экономических знаний. Ведь в условиях рыночной экономики выживает тот, кто наиболее грамотно и компетентно определит требования рынка.

Изучение спроса на рынке сейчас становится первоочередной задачей при функционировании предприятия.

Задание 14. Расскажите об экономических связях вашей страны. Используйте конструкции, выражающие пространственные отношения.

Опорные вопросы:

1. Откуда вы приехали и где расположена ваша страна?
2. Где находятся страны-партнёры вашей страны?
3. Куда и какую продукцию экспортирует ваша страна?
4. Откуда и какие товары импортирует?

Слова и словосочетания для справок: международные экономические отношения, экономический партнёр, сотрудничество, связи, торговля, валюта, импорт, экспорт, товар, продукция, полезные ископаемые, уголь, газ, нефть, золото, алмазы, хлопок, товары лёгкой промышленности, товары тяжёлой промышленности, продовольственные товары.

Змістовий модуль 4

Формування інформаційної культури студентів засобами мови

Тема 16. Пошук інформації у професійно-орієнтованих текстах та її відтворення у монологічному та діалогічному мовленні

16.6. Виокремлення основної інформації та порівняльний аналіз текстів за темою "Конкуренція". Активізація економічної термінології. Пошукове читання.

Рівень 1

Задание 1. Прочитайте текст, озаглавьте его.

Текст

---

1. В экономической литературе существует множество определенных категории "конкуренция".

Наряду с примитивно-бытовыми определениями конкуренции как борьбы за кошелек покупателя и т. п. в экономической литературе приводятся и такие экономически содержательные ее определения, как отношения между хозяйствующими субъектами по поводу сравнения экономических результатов их деятельности.

2. Конкуренция является выражением экономических отношений в условиях рыночного хозяйства. Конкурентные отношения складываются между субъектами рыночной экономики (домашними хозяйствами, фирмами и государством), между агентами спроса и предложения, между потребителями и производителями благ (товаров и услуг). Эти отношения пронизывают главные сферы экономической жизни: производство, распределение, обмен и потребление. Благодаря конкурентным отношениям рыночная экономика функционирует как сложная система.

3. По определению классической политической экономии, конкуренция есть соревнование ради прибыли. Однако сам объект этого соревнования превращает его в борьбу, принимающую самые разные, часто весьма жесткие формы и методы. Это борьба за более выгодные условия покупки сырья и продажи товаров. Это борьба за экономическое выживание в обществе.

4. Множество определений конкуренции отражают сложность и многофункциональность этой категории. Следует подчеркнуть главное: вне

конкуренции рынок не может оказывать экономического давления на субъектов хозяйствования.

5. Каждым из субъектов на рынке движет личный экономический интерес. Не сдерживаемые ничем личные корыстные интересы хозяйствующих субъектов могут подорвать нормальное функционирование рыночного хозяйства и действовать в ущерб интересам общества. Основным препятствием на пути неблагоприятного развития событий лежит конкуренция. В условиях конкуренции личный экономический интерес одного субъекта сталкивается с не менее сильным стремлением другого субъекта получить наибольшую выгоду. Для достижения победы в конкурентной борьбе происходят снижение издержек и цен на продукцию, повышение ее качества, производство товаров, отвечающих требованиям потребителей и т. д. Иначе говоря, конкуренция выступает как противовес предпринимательскому эгоизму. Она направляет его хозяйственную деятельность в интересах всего общества. Можно сделать вывод, что отношения конкуренции являются не каким-то "злом" на пути развития экономической жизни человеческого общества, а одним из его фундаментальных, объективных законов.

Задание 2. Выпишите из 2-го и 3-го абзаца текста экономические термины, объясните их значение. Используйте словарь.

Рівень 2

Задание 3. Запишите определения конкуренции из 1-го и 3-го абзаца, проанализируйте их.

Задание 4. Составьте тезисный план.

Рівень 3

Задание 5. В тексте говорится о конкуренции как о положительном экономическом явлении. Найдите этот тезис, проанализируйте его. Согласны ли вы с ним и почему? Для обоснования своего ответа вы можете использовать фразы:

1. Конкуренция способствует ... .
2. В конкурентной борьбе происходят ... .
3. Конкуренция выступает ... .

Задание 6. Согласитесь или опровергните тезис. Используйте речевые конструкции.

Мне кажется, что утверждение (мысль, положение, заявление) ... (не) верно, потому что ... .

1. Смысл конкуренции – обеспечение собственного интереса, борьба "всех против всех".

2. Конкуренция – борьба старого с новым, состязательность в производстве, борьба неэффективного с эффективным.

3. Суть конкуренции – постоянный поиск лучших условий для покупателя и продавца.

4. Быть конкурентоспособным – значит опережать своих соперников.

5. Конкуренция выражает суть рынка и рыночной экономики.

6. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 54 % (146 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (270 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС містить: опрацювання теоретичного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами навчальної дисципліни; підготовку до практичних занять; підготовку індивідуальних творчих завдань за вивченою темою; написання есе за заданою проблематикою; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю; систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового іспиту.

Самостійна робота у вищому навчальному закладі повинна мати системний безперервний характер, той, що ускладнюється. Існують три

рівні складності самостійної роботи в методиці навчання іноземної мови (російської):

1. Репродуктивний (відтворювальний або тренувальний) рівень самостійної роботи, на якому створюються основи для інших рівнів та формується основа вербальної комунікації, закладаються еталони в пам'яті. На цьому рівні відбувається засвоєння і закріплення нового матеріалу.

2. Реконструктивний (перехідний) рівень самостійної роботи впливає з попереднього. На цьому рівні передбачається аналіз навчального матеріалу з його подальшим синтезом. Здійснюється перенесення набутих знань, навичок і вмінь на аналогічні ситуації, а також формування висловлювань в аналогічних ситуаціях. Самостійна робота цього рівня вимагає більшої розумової активності та креативності.

3. Творчий (креативний або пошуковий) рівень самостійної роботи пов'язаний з формуванням навичок і вмінь здійснювати пошук у процесі вирішення більш складних комунікативних завдань. Саме тут формується творча особистість і професійна самостійність. Наприклад, під час роботи з іншомовним текстом студент на різних етапах навчання переходить від переказу до його реферування, а на більш високому рівні – до підготовки аналітичної довідки з опорою на великий обсяг іншомовного матеріалу.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведено в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1				
Основи мовленнєвого і мовного розвитку				
<i>Тема 1. Аудіювання монологічної мови як вид мовленнєвої діяльності</i>	Підготовка до практичних занять, складання монологічного висловлювання за зразком	6	Індивідуальна (усна)	Основна: [1; 8]. Додаткова: [18; 20]

1	2	3	4	5
	ІТЗ: створення візитки або рекламного проспекту "Про себе"	2	Індивідуальна (презентація)	Основна: [1]. Додаткова: [23]
Тема 2. Морфологічні відомості про мову. Частиномовна класифікація слів. Іменник	Підготовка до практичних занять, складання словосполучень з вивченими термінами	7	Індивідуальна (письмова)	Основна: [1; 6; 8; 9]. Додаткова: [15; 18; 20]
	ІТЗ: створення кросвордів або граматичних вправ за темою "Іменник"	1	Індивідуальна (презентація)	Основна: [1; 2; 8]. Додаткова: [18]
Тема 3. Некомунікативні та комунікативні одиниці синтаксису	Підготовка до практичних занять, складання речень з вивченими термінами	7	Індивідуальна (письмова)	Основна: [8; 9]
	ІТЗ: створення опорних схем за темою "Словосполучення"	1	Індивідуальна (презентація)	Додаткова: [21]
Тема 4. Читання як компонент навчання мови	Підготовка до практичних занять, складання діалого-розпитування за темою	7	Індивідуальна (усна, письмова)	Основна: [1]. Додаткова: [16]
	ІТЗ: робота в мережі з пошуку та оброблення інформації до теми "Економіка – моя спеціальність", схема та висловлювання за нею	1	Індивідуальна (презентація)	Основна: [8]. Додаткова: [16]
Разом за змістовим модулем 1		32		
Змістовий модуль 2 Володіння усною і письмовою комунікацією				
Тема 5. Аудіювання монологічної мови як засіб формування культури слухання і говоріння	Підготовка до практичних занять, продукування власного висловлювання, складання діалого-розпитування	6	Індивідуальна (усна)	Основна: [1; 5; 8]
	ІТЗ: рольова гра "Ласкаво просимо до ..." (показ презентацій про Батьківщину студентів)	1	Індивідуальна (презентація)	Основна: [1; 5; 8]

Продовження табл. 6.1

1	2	3	4	5
<i>Тема 6.</i> Морфологічні відомості про мову. Характеристика іменних частин мови	Підготовка до практичних занять, добір та презентація ілюстративного матеріалу	6	Індивідуальна (письмова)	Основна: [1; 2; 5; 8; 9]. Додаткова: [15; 18; 20]
	ІТЗ: складання тестових завдань за граматичними темами "Прикметник" і "Числівник"	1	Індивідуальна (письмова)	Основна: [1; 8; 9]. Додаткова: [20; 23]
<i>Тема 7.</i> Структурно-граматичні особливості простих речень	Підготовка до практичних занять, вписування і складання речень за моделями	6	Індивідуальна (письмова)	Основна: [5; 8; 9]. Додаткова: [11]
	ІТЗ: добір та презентація граматичного ілюстративного матеріалу за темою "Речення"	1	Індивідуальна (презентація)	Основна: [8; 9]. Додаткова: [21]
<i>Тема 8.</i> Читання як засіб формування навчально-професійного тезаурусу майбутнього економіста	Підготовка до практичних занять, опрацювання текстів конспектів, підручників, складання схеми до монологічного висловлювання за зразком, переказ	6	Індивідуальна (письмова, усна)	Основна: [1; 5; 8]
	ІТЗ: участь у діалозі-розпитуванні "Економіка і я"	1	Індивідуальна (усна)	Основна: [1; 5; 8]
Разом за змістовим модулем 2		28		
Змістовий модуль 3				
Розуміння та відтворення іноземної мови на різних рівнях				
<i>Тема 9.</i> Аудіювання як засіб формування соціокультурних компетентностей на матеріалі країнознавчих текстів	Підготовка до практичних занять, складання плану до країнознавчого тексту, його переказ, складання діалогорозпитування	12	Індивідуальна (усна)	Основна: [1; 3; 8]. Додаткова: [13]
	ІТЗ: участь у конкурсі читців, присвяченому Т. Г. Шевченку. Переклад віршів	2	Індивідуальна (письмова)	Основна: [1; 8]. Додаткова: [13]

Продовження табл. 6.1

1	2	3	4	5
<i>Тема 10.</i> Морфологічні відомості про мову. Прислівник. Дієслово	Підготовка до практичних занять, складання речень та міні-текстів з вивченими термінами	12	Індивідуальна (письмова)	Основна: [1; 6; 8; 9]. Додаткова: [14; 15; 20; 23]
	ІТЗ: Складання схем до теоретичного матеріалу за темою "Дієслово"	1	Індивідуальна (презентація)	Основна: [1; 2; 6; 8]. Додаткова: [21]
<i>Тема 11.</i> Способи вираження смислових відношень у мові за допомогою синтаксичних конструкцій	Підготовка до практичних занять	12	Індивідуальна (письмова)	Основна: [5; 8; 9]. Додаткова: [11]
	ІТЗ: добір або створення синтаксичних вправ за темою "Другорядні члени речення"	1	Індивідуальна (презентація)	Основна: [8]. Додаткова: [21]
<i>Тема 12.</i> Пошук, оброблення й використання інформації фахових текстів для вирішення навчально-професійних завдань	Підготовка до практичних занять, есе за темою економічних текстів	12	Індивідуальна (усна)	Основна: [5; 8]
	ІТЗ: ділова гра "Інтерв'ю з Нобелівським лауреатом з економіки"	2	Індивідуальна (усна)	Основна: [1; 3]
Разом за змістовим модулем 3		54		
Змістовий модуль 4 Формування інформаційної культури студентів засобами мови				
<i>Тема 13.</i> Аудіювання на матеріалі культурознавчих текстів з метою створення власного висловлювання	Підготовка до практичних занять, складання монологічного висловлювання за зразком, складання діалогу-розпитування за темою "Гірка щастя Лесі Українки"	6	Індивідуальна (усна)	Основна: [3; 8]. Додаткова: [13]
	ІТЗ: есе на тему "Відома людина моєї країни"	2	Індивідуальна (презентація)	Основна: [3; 8]

1	2	3	4	5
Тема 14. Морфологічні відомості про мову. Особливі форми дієслова. Службові частини мови	Підготовка до практичних занять, складання теоретичних питань і тестів для самоконтролю	6	Індивідуальна (письмова)	Основна: [2; 4; 8; 9]. Додаткова: [15]
	ІТЗ: створення узагальнювальних робіт графічного характеру за темою "Частини мови"	2	Індивідуальна (письмова)	Основна: [2; 4; 8; 9]. Додаткова: [21]
Тема 15. Способи вираження смислових відношень у мові за допомогою синтаксичних конструкцій (продовження)	Підготовка до практичних занять, скласти або вписати речення з вивченими термінами, складання схеми речення	6	Індивідуальна (письмова)	Основна: [8; 9]. Додаткова: [11]
	ІТЗ: створення групового проекту "Використання простого речення в текстах із економіки"	2	Індивідуальна (презентація)	Основна: [1; 8]. Додаткова: [11; 21]
Тема 16. Пошук інформації у професійно-орієнтованих текстах та її відтворення у монологічному та діалогічному мовленні	Підготовка до практичних занять, переказ, продукування власного висловлювання, вирішення проблемних питань за допомогою дискусії	6	Індивідуальна (усна, письмова)	Основна: [5; 8]
	ІТЗ: міні-дослідження з порівняльним аналізом різноманітної інформації про економічні системи	2	Індивідуальна (презентація)	Основна: [1; 8]
Разом за змістовим модулем 4		32		
Усього годин		146		

6.1. Індивідуальне творче завдання

Індивідуальне творче завдання (ІТЗ) студента є окремим видом позааудиторної самостійної роботи студента, виконується у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни. Виконання ІТЗ

є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки майбутніх фахівців, які здатні застосовувати на практиці теоретичні знання, вміння та навички з навчальної дисципліни. Такі завдання сприяють посиленню самостійності студентів, їхньої індивідуалізації у прояві творчості; вони дають можливість викладачу виявити найбільш творчих і креативних студентів та сприяти їхньому подальшому творчому й професійному розвитку.

Вивчення російської мови як іноземної надає можливості для розвитку творчості студентів. Увесь навчальний процес повинен бути направлений на розвиток у студентів творчих здібностей, креативного й нестандартного мислення, вміння працювати самостійно і охоплювати всі види мовленнєвої діяльності. Навчальні тексти, діалоги, вправи, проблемні завдання, ділові ігри повинні давати можливість не лише виробити мовленнєві навички, засвоїти вживану лексику, а й сприяти розвитку навичок мовлення і спілкування у сферах, пов'язаних з діяльністю майбутніх спеціалістів.

Підготовка ІТЗ передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань студентів із навчальної дисципліни та застосування їх у процесі розв'язання конкретних комунікативних ситуацій як побутового, так і професійного характеру, розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою виконання різних видів творчих завдань, пов'язаних із суспільною та професійною діяльністю.

Виконання ІТЗ відбувається у декілька етапів, на яких, залежно від індивідуальних можливостей студента, виконуються завдання різного рівня складності. Так, на першому етапі відбувається первинне засвоєння репродуктивного способу діяльності у процесі виконання стандартних завдань. На другому – частково-пошукового способу у процесі виконання нестандартних завдань. На третьому етапі студент засвоює евристичний спосіб діяльності у процесі виконання ускладнених завдань. Четвертий етап – це комплексне використання попередніх способів з виходом на дослідницький у процесі виконання позапрограмних завдань підвищеної складності. П'ятий етап передбачає виключно самостійну роботу студента, який самотужки з'ясовує рівень складності завдання, обирає способи діяльності, типи завдань та способи їх виконання.

Таким чином, кожен студент має можливість проявити свої творчі здібності та обрати такий тип ІТЗ, який найбільш слушний саме для нього, а викладач, спираючись на індивідуальні здібності студента, або допомагає

(визначає, пропонує, рекомендує, коригує методику виконання завдання, консультує, спрямовує та контролює), або дає можливість студенту цілком самостійно вирішувати всі питання, пов'язані з виконанням ІТЗ. Головне завдання викладача – стимулювати та мотивувати позитивне відношення студентів до навчання; створювати сприятливі умови для їхньої самореалізації; завдяки ІТЗ допомагати розкривати їм творчі здібності та пробуджувати прагнення до самовдосконалення та професійного зростання.

Індивідуальні творчі завдання на заняттях з російської мови як іноземної умовно можна поділити на три групи:

1) творчі завдання, які розвивають мовну компетентність (лексика, фонетика, граматики): створення тематичних кросвордів, граматичних вправ, тестових завдань, планів та схем до тем, створення візитки, рекламного проспекту, заповнення або створення анкети, добір та презентація ілюстративного матеріалу до таких завдань з використанням комп'ютерних технологій (КТ);

2) творчі завдання, що сприяють розвитку мовленнєвої компетентності (говоріння, аудіювання, читання, письмо): участь у конференціях, конкурсах, виставах та концертах, написання творів різних типів (опис, розповідь, роздум), листів, ділових паперів, статей, відгуків, рецензій, есе, переклад віршів, розв'язання комунікативних ситуацій (складання діалогів) як побутового характеру, так і тих, що пов'язані з майбутньою професійною діяльністю, вирішення проблемних питань за допомогою дискусії та суперечки, знімання рекламних роликів, відеофільмів або їх озвучування, створення різних проектів та ін. з використанням КТ, участь у ділових та рольових іграх;

3) творчі завдання, які спрямовані на розвиток соціокультурної компетенції (система людських цінностей, історія, культура, звичаї та культура мовлення країни, в якій навчається студент, та його Батьківщини): робота в інформаційних мережах з пошуку та оброблення інформації до тем, усні або письмові презентації опрацьованого матеріалу, інтерв'ю з відомими особистостями або цікавими людьми, міні-дослідження з порівняльним аналізом різноманітної інформації про Батьківщину та країну навчання, вирішення проблемних питань за допомогою дискусії та суперечки, творче проектування, рольові ігри.

Зазвичай, ІТЗ студентів є комбінованими і сприяють розвитку всіх зазначених раніше компетентностей. Виконуючи різноманітні ІТЗ, студенти

відкривають для себе нові можливості, навчаються критично мислити, дискутують, поглиблено вивчають іноземну мову, самовдосконалюються в особистісному та професійному плані.

6.2. Контрольні запитання для самодіагностики

1. Типи інтонаційних конструкцій.
2. Частини мови.
3. Іменники (категорія роду й числа).
4. Відмінювання іменників.
5. Прикметники (категорія роду й числа). Узгодження прикметників з іменниками.
6. Відмінювання прикметників.
7. Ступені порівняння прикметників.
8. Займенники (особові, присвійні, вказівні) та їх відмінювання.
9. Числівники (кількісні, порядкові).
10. Прислівники. Ступені порівняння прислівників.
11. Вживання прислівників та прикметників.
12. Дієслово. Неозначена форма дієслова.
13. Час дієслова. Дієвідмінювання.
14. Видові пари дієслів.
15. Дієприкметники. Утворення дієприкметників.
16. Дієприкметниковий зворот.
17. Дієприслівники. Дієприслівниковий зворот.
18. Службові частини мови (прийменники, сполучники).
19. Структура словосполучень.
20. Трансформація словосполучення в речення.
21. Просте речення. Головні та другорядні члени речення.
22. Просте речення (ПР) з прямим і непрямим об'єктом.
23. Конструкції з узгодженим і неузгодженим означенням у ПР.
24. Конструкції, що виражають просторові відношення в ПР.
25. Конструкції, що виражають часові відношення в ПР.
26. Причинно-наслідкові відношення в ПР.
27. Вираження мети в ПР.
28. Умовні та допустові відношення в ПР.
29. Сприймати та розуміти усне діалогічне (10 – 12 розгорнутих реплік) та монологічне (500 – 600 слів) мовлення на теми повсякденного спілкування, соціально-культурної та навчально-професійної сфер.

30. Читати та розуміти головну та додаткову інформацію, що міститься у текстах навчально-професійної сфери (700 – 800 слів), визначати тему тексту та виокремлювати факти, терміни, висновки, авторську позицію (термін читання – 30 хв).

31. Складати зв'язне, логічне діалогічне або монологічне повідомлення за відповідною комунікативною установкою, висловлювати власну точку зору щодо фактів, подій, проблем, думок (15 – 20 розгорнутих фраз).

7. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексного оцінювання засвоєння програмного матеріалу: індивідуальне здавання виконаних робіт.

8. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних (міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, презентації, ігри, або метод сценаріїв, банки візуального супроводу), так й інтерактивних навчальних технологій, серед яких: мозковий штурм, шість капелюхів, ромашка Блума, сенкан (синквейн), зигзаг, гронування, кубування, ажурна пилка, інсерт, мікрофон, незакінчене речення, велике коло (табл. 8.1 і 8.2).

Крім загальних методів під час викладання дисципліни "Іноземна мова (російська)" використовуються і спеціальні методи, які класифікуються на: прямий метод, комунікативний метод, аудіолінгвальний метод, когнітивний метод, метод Пальмера, метод Уеста та ін.

Таблиця 8.1

**Розподіл форм та методів активізації процесу навчання
за темами навчальної дисципліни**

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
<i>Тема 1.</i> Аудіювання монологічної мови як вид мовленнєвої діяльності	Аудіолінгвальний метод (тести закритого типу, імітація та вживання моделей)
<i>Тема 2.</i> Морфологічні відомості про мову. Частиномовна класифікація слів. Іменник	Міні-лекція (презентація нового граматичного матеріалу), банки візуального супроводу
<i>Тема 3.</i> Некомунікативні та комунікативні одиниці синтаксису	Когнітивний метод (відкриття граматичних правил), банки візуального супроводу
<i>Тема 4.</i> Читання як компонент навчання мови	Метод Уеста, метод Пальмера, робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 5.</i> Аудіювання монологічної мови як засіб формування культури слухання і говоріння	Аудіолінгвальний метод (тест множинного вибору), банки візуального супроводу
<i>Тема 6.</i> Морфологічні відомості про мову. Характеристика іменних частин мови	Міні-лекція (демонстрація нового граматичного матеріалу). Імітативні вправи
<i>Тема 7.</i> Структурно-граматичні особливості простих речень	Аудіолінгвальний метод. Імітація та вживання моделей. Складання речень
<i>Тема 8.</i> Читання як засіб формування навчально-професійного тезаурусу майбутнього економіста	Метод Уеста, метод Пальмера, банки візуального супроводу
<i>Тема 9.</i> Аудіювання як засіб формування соціокультурних компетентностей на матеріалі країнознавчих текстів	Комунікативний метод, тести закритого типу, робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу

1	2
<i>Тема 10.</i> Морфологічні відомості про мову. Прислівник. Дієслово	Міні-лекція (презентація нового граматичного матеріалу), банки візуального супроводу
<i>Тема 11.</i> Способи вираження смислових відношень у мові за допомогою синтаксичних конструкцій	Аудіолінгвальний метод. Імітація та вживання моделей. Складання речень
<i>Тема 12.</i> Пошук, оброблення й використання інформації фахових текстів для вирішення навчально-професійних завдань	Метод Уеста (пошук певної інформації, накопичування словника), робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 13.</i> Аудіювання на матеріалі культурознавчих текстів з метою створення власного висловлювання	Комунікативний метод, метод сценаріїв, банки візуального супроводу
<i>Тема 14.</i> Морфологічні відомості про мову. Особливі форми дієслова. Службові частини мови	Міні-лекція (презентація нового граматичного матеріалу), банки візуального супроводу
<i>Тема 15.</i> Способи вираження смислових відношень у мові за допомогою синтаксичних конструкцій (продовження)	Аудіолінгвальний метод. Імітація та вживання моделей. Складання речень
<i>Тема 16.</i> Пошук інформації у професійно-орієнтованих текстах та її відтворення у монологічному та діалогічному мовленні	Метод Уеста (пошук певної інформації, накопичування словника), робота в малих групах, презентація результатів

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Інтерактивні методи навчання сприяють покращенню комунікативних навичок у студентів. Основа цих методів полягає в тому, що студенти

можуть використати в реальних умовах спілкування досвід, отриманий під час навчання. Ці методи дозволяють активізувати мовний матеріал у процесі спілкування, розширити термінологічний запас, розвинути творчі здібності та критичне мислення, вдосконалити професійну та загальну культуру спілкування. Головною умовою використання інтерактивних методів є фахова спрямованість та зв'язок з профільними дисциплінами, оскільки вивчення іноземної мови спрямоване на отримання професійно значущої інформації.

Прямий метод. Віддається перевага навчанню усного мовлення в атмосфері іноземної мови.

Комунікативний метод. У рамках навчання мовлення за комунікативною методикою широко використовуються опори різних видів: змістові та смислові, словесні й зображальні, що допомагають керувати змістом висловлювання (текст, мікротекст, план, логіко-синтаксична схема), а також засвоювати граматичний матеріал, мовні ігри, що дають змогу спілкуватися у різних соціальних контекстах та у різних ролях.

Аудіолінгвальний метод. Цей метод ставить перед собою мету у вигляді розвитку мовних навичок у строго визначеному порядку: аудіювання – говоріння – читання – письмо. Навчання полягає у багаторазових повторюваннях матеріалу. Цей метод сприяє вивченню стандартних структур і вмінню використовувати їх відповідно до ситуації. У процесі оволодіння структурами мають місце такі послідовні етапи: заучування моделей шляхом імітації, свідомий вибір нової моделі в її протиставленні вже відомим, інтенсивне тренування з моделями і вільне вживання моделі.

Орієнтація на імітацію, складання речень за аналогією та багаторазове повторення вивченого дає підставу розглядати аудіолінгвальний метод як подальший розвиток прямих методів і віднести його до так званих непрямих методів.

Результат володіння мови контролюється за допомогою спеціально створених тестових завдань закритого типу. Перевагою такого методу вважається розроблення ситуаційних технік презентації нового граматичного матеріалу і конкретного набору завдань.

Когнітивний метод. Основою методу є свідоме володіння граматичними конструкціями та поповнення лексики. Найбільш результативним підходом вважається дедукційний, який дає можливість дослідити сутність проблеми. Заохочування до експериментів та креативності не виключає

можливості виникнення помилок у процесі творчого відкриття правил мови. Помилка є показовим свідомством діяльності процесу навчання. Заслугою такого методу є впровадження до дидактичного процесу ситуаційних вправ. У тестах з'являються завдання, які потребують креативного застосування мовних знань і завдання відкритого типу, які потребують аналізу та дедукції.

Метод Пальмера. Процес навчання полягає у безперервному ланцюзі стимулів, які використовує викладач, і зворотного ланцюга реакцій з боку студентів: повторення звуків, слів і речень; умовна бесіда (запитання та відповіді, накази та відповіді, завершення речень), природна бесіда. Така система вправ забезпечує рух від безпомилкового, граду-йованого за труднощами навчального мовлення, до вільного, творчого мовлення.

Метод Уеста. Основним завданням методу вважається навчання читанню іноземною мовою. Читання є основним шляхом залучення до культури народу, мова якого вивчається. У результаті читання великої кількості текстів у студента розвивається відчуття іноземної мови, завдяки чому послаблюється вплив рідної, що полегшує та прискорює подальший розвиток усного мовлення. Висунувши тезу "Вчись читати, читаючи", М. Уест надає виняткового значення навчальним матеріалам – текстам, оскільки вони навчають. Відібраний М. Уестом лексичний мінімум для читання нараховує 3 000 одиниць.

Мету навчання іноземних мов М. Уест вбачає у вільному читанні подумки із загальним охопленням змісту, у процесі якого читець не заглиблюється у деталі.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх студентів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

До методів, які активізують навчальну діяльність, належать:

"Шість капелюхів". Метод дозволяє організувати інтелектуальну діяльність студентів. Першим виступає студент "білий капелюх" з фактичною інформацією про предмет обговорення. Другим – "червоний капелюх", який надає можливість висловити свої почуття стосовно почутої інформації і не пояснювати їх. Третім виступає "зелений капелюх" з висловлюванням альтернативних рішень. Він модифікує вже наявні ідеї або висловлює нові. "Чорний капелюх" дає критичну оцінку думкам і застерігає від нерозважливих дій. Щоб урівноважити думки та оцінки, наступним виступає "жовтий капелюх". Він акцентує увагу на перевагах і позитивних аспектах ідей. Останнім потрібно вислухати "синій капелюх", бо він керує саме розумовим процесом, визначає мету та засоби її досягнення.

"Ромашка Блума" складається із шести пелюсток-питань різного типу. Питання першого типу допомагають відтворити фактичну інформацію і потребують конкретних знань. Другими задають уточнювальні питання для отримання додаткової інформації або необхідної. Оцінювальні питання скеровані на активізацію емоційного мислення та вибір найбільш доречних рішень. Питання інтерпретаційного характеру направлені на пошук причин явища і починаються словами "чому?". Питання творчого типу дають можливість використовувати конструкції з ірреальною модальністю (з часткою би) та активізують креативне мислення. Практичні питання (типу "Де ви можете використати набуті знання?") встановлюють взаємозв'язок між теорією та практикою.

"Ажурна пилка" дає змогу засвоїти значну кількість інформації за обмежений час. Студенти повинні підготуватися до роботи в різних групах: домашній, члени якої отримують завдання, самостійно добирають інформацію, засвоюють та обговорюють її у групі; експертній, утвореній в аудиторії викладачем із представників кожної домашньої групи, що розробляла певне питання теми. Завдання полягає в тому, що кожному представнику домашньої групи треба повідомити присутнім про свою тему, з членом групи обговорити всі доповіді, узагальнити їх і зробити висновок.

"Мікрофон" дає змогу кожному висловити свою думку з приводу чогось. Правила проведення такі: говорити має тільки той, у кого символічний мікрофон, висловлені думки не коментуються, під час виступу ніхто не має права перебивати, перепитувати. "Мікрофон" дає можливість кожному послідовно чи хаотично сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію.

Велике коло (фронтальний метод). Студенти по черзі за бажанням висловлюються з приводу певного питання. Обговорення триває, поки є бажання висловитися. Викладач може взяти слово після обговорення.

Незакінчені речення. Дещо ускладнений варіант великого кола: відповідь – це продовження незакінченого речення типу "можна зробити такий висновок ...", "я зрозумів, що ...".

Сенкан (синквейн) (слово "сенкан" походить від французького слова "п'ять") – це вірш, що складається з п'яти рядків. Перший рядок має містити слово, яке позначає тему (звичайно, це іменник). Другий рядок – це опис теми, який складається з двох слів (два прикметники). Третій рядок називає дію, пов'язану з темою, і складається з трьох слів (звичайно, це дієслова). Четвертий рядок – є фразою, яка складається з чотирьох слів і висловлює ставлення до теми, почуття з приводу обговорюваного. Останній рядок складається з одного слова – синоніма до першого слова. В ньому висловлюється сутність теми, ніби робиться підсумок. Сенкан має таку схему: 1. Тема (іменник). 2. Опис (два прикметники). 3. Дія (три дієслова). 4. Ставлення (фраза – чотири слова). 5. Перефразування сутності (одне слово).

"Зигзаг" використовується в тих випадках, коли вимагається в короткий термін засвоїти великий обсяг інформації. Читання "зигзагом" означає такий вид діяльності, що містить поділ тексту на частини або використання різних текстів за тією ж тематикою. Уривки тексту роздають студентам для читання з подальшим обговоренням з метою виявлення змісту всього тексту або висловлювання різних точок зору щодо прочитаного. Мобілізується здатність студентів виділяти головну інформацію в тексті, систематизувати інформацію. "Зигзаг" дозволяє включати в роботу й інші прийоми, такі як: "кластер", "есе", "звідні таблиці", складання схем, інфографіку та ін.

Метод "Гронування" спонукає до мислення про зв'язки між окремими поняттями. Це письмовий вид діяльності, який допомагає усвідомити поняття і зв'язки. Слід написати центральне слово або фразу посередині аркуша паперу, а потім записувати слова та фрази, які спадають на думку, з зазначеної теми, доки всі вони не будуть вичерпані. Коли всі ідеї записані устанавлюються зв'язки між поняттями.

Метод "Кубування" дає змогу поліпшити словниковий запас студентів та зрозуміти явище різнобічно. Завдання виконується за напрямками: опиши, встанови асоціації, порівняй, проаналізуй, сформулюй аргументи "за" та "проти", знайди застосування.

"Інсерт", або технологія ефективного читання використовується під час роботи з текстами (з новою інформацією). Студенти читають текст і роблять позначки на полях (v – відома мені інформація, + – нова інформація для мене, -- – суперечить тому, що я знаю, ? – потребує уточнення), потім формулюють тези та заносять їх до таблиці з позначками аналогічного змісту і переходять до рефлексії.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного студента, так і колективними, тобто виступи двох та більше студентів.

Метод сценаріїв полягає в розробленні ймовірних моделей поведінки та розвитку конкретних явищ у перспективі.

Банки візуального супроводу сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

Таблиця 8.2

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
Тема 1. Аудіювання монологічної мови як вид мовленнєвої діяльності	Практичне заняття. Текст "Харків – місто, в якому я навчаюся"	Рольова гра, шість капелюхів, ромашка Блума, презентації, велике коло

1	2	3
Тема 2. Морфологічні відомості про мову. Частиномовна класифікація слів. Іменник	<i>Практичне заняття.</i> Поняття про частини мови	Сенкан, мозковий штурм, незакінчене речення, велике коло
Тема 3. Некомунікативні та комунікативні одиниці синтаксису	<i>Практичне заняття.</i> Побудова словосполучень різних видів	Гронування, робота в парах, робота в малих групах
Тема 4. Читання як компонент навчання мови	<i>Практичне заняття.</i> Пошукове читання. Текст "Професія економіста-бухгалтера" (читання тексту в природному темпі та розуміння прочитаного)	Кубування, ажурна пилка, інсерт (поглиблена робота з текстом), мікрофон, зигзаг

9. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця контрольні заходи містять:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення практичних занять, а також перевірки самостійної роботи студентів і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума за перший семестр – 70 балів, мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти диференційований залік – 45 балів; максимальна сума за другий семестр – 60 балів, мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться в кінці кожного змістового модуля у формі комплексних контрольних робіт (ККР) (перший семестр – дві по 15 балів кожна; другий семестр – дві по 4 бали кожна), має на меті перевірку мовних і мовленнєвих компетентностей;

підсумковий контроль за перший семестр, що проводиться у формі диференційованого заліку, оцінюється сумою балів, набраних за дві

комплексні контрольні роботи з урахуванням поточного контролю (максимальна сума – 100 балів, мінімальна сума – 60 балів).

підсумковий контроль за другим семестр, що проводиться у формі іспиту, оцінюється сумою набраних балів на іспиті (максимальна сума – 40 балів; мінімальна – 25 балів) з урахуванням поточного контролю та двох комплексних контрольних робіт.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Контроль здійснюється переважно у письмовій формі. Для контролю мовних і мовленнєвих компетентностей пропонуються завдання репродуктивного, продуктивного та тестового характеру, спрямовані на перевірку читання, письмової мови і вивченого лексико-граматичного матеріалу.

Поточний контроль з цієї навчальної дисципліни проводиться за видами мовленнєвої діяльності в таких формах:

експрес-опитування; письмові поточні самостійні роботи, тести; заслуховування підготовлених повідомлень на практичних заняттях; написання есе за заданою тематикою; презентація індивідуальних творчих завдань; участь у конференціях, олімпіадах, конкурсах.

Оцінювання знань студента під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

1. Читання:

вміння вивчаючого, ознайомлювального, пошукового читання;
читати текст зі спеціальності з установкою на загальне охоплення його змісту, розуміти основну інформацію, що міститься в тексті;
визначати тему тексту, розуміти його основну ідею;
вміти виділяти і узагальнювати інформацію тексту.

2. Усне мовлення (говоріння):

вміти репродукувати тексти з підручників і лекцій, ставити питання за змістом тексту та відповідати на них, складати свій текст з використанням опорних схем;

у монологічному мовленні – вміти узагальнювати інформацію і складати монологічне висловлювання за темами (соціально-культурологічною і професійною);

у діалогічному мовленні – вести діалоги-розпитування, діалоги-бесіди в соціально-культурній і професійній сферах.

3. Аудіювання:

вміння розуміти до 60 % лекційної інформації предметів зі спеціальності;

вміти використовувати почуту інформацію в будь-якому виді мовленнєвої діяльності.

4. Письмове мовлення:

вміти складати план, конспект, власний мікротекст;

складати письмове монологічне висловлювання репродуктивно-продуктивного характеру на задану тему на основі прочитаного чи прослуханого тексту відповідно до комунікативної мети.

У результаті освоєння навчальної дисципліни студент повинен знати і володіти:

а) мовним, мовленнєвим і комунікативним матеріалом, необхідним для вирішення певних комунікативних завдань;

б) культурою мовлення країни, в якій навчається;

в) культурою комунікативного спілкування (давати оцінки, висловлювати думки і суб'єктивно-емоційне ставлення до осіб, предметів, подій і дій; одержувати і передавати конкретну інформацію про людей, факти, події);

г) використовувати граматичні та лексичні навички оформлення висловлювань соціально-культурного і професійного характеру.

Під час оцінювання максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності відповіді (письмової або усної) студента всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів.

Під час оцінювання індивідуальних творчих завдань увага приділяється якості, самостійності та своєчасності здавання виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Письмова контрольна робота проводиться два рази на семестр та містить практичні завдання різних видів мовлення різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та оброблення, само-реалізація на практичних заняттях.

Критеріями оцінювання ІТЗ (проблемно-пошукові завдання, проекти, есе та інше) є:

здатність проводити критичне та незалежне оцінювання певних проблемних питань;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу;

використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;

оформлення роботи.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється в кінці другого семестру на підставі проведення іспиту. Екзаменаційний білет охоплює програму навчальної дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей (див. табл. 2.1).

Завданням іспиту є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу іспит оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами. Кожен екзаменаційний білет складається із семи практичних завдань, які передбачають розуміння, відтворювання та аналіз основної інформації тексту, використання мовленнєвих кліше, а також вільне володіння лексичним і термінологічним матеріалом. Зазначені завдання дозволяють діагностувати рівень практичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет містить три стереотипних, три діагностичних та одне евристичне завдання, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Студент, який із поважних причин, підтверджених відповідним документом, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студент **не може бути допущений** до складання іспиту, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60 балів.

Семестрова підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: *"60 і більше балів – зараховано"*, *"59 і менше балів – не зараховано"* та заноситься у залікову *"Відомість обліку успішності"* навчальної дисципліни.

У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково складає іспит після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі з завідувачем кафедри та визначає термін перескладання іспиту, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Підсумкова оцінка виставляється за результатами письмового іспиту. Сумарна кількість балів за іспит визначається складанням оцінок, отриманих за кожний вид завдання.

Результат іспиту оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної *"Відомості обліку успішності"*. У випадку

отримання менше 25 балів студенту пропонується повторно вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно і надається можливість скласти іспит наступного навчального року.

Зразок комплексної контрольної роботи

Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця
Специальность: все специальности дневной формы обучения
Учебная дисциплина "Иностранный язык (русский)"
(I семестр, 2 модуль, 15 баллов)

Аудирование

Задание 1. Прослушайте текст "Великий сын Украины".

Великий сын Украины

Тарас Григорьевич Шевченко – великий украинский поэт и писатель, художник и общественный деятель. Он родился 9 марта 1814 года в селе Моринцы, недалеко от Киева, в семье крепостного крестьянина. Детство Тараса было тяжёлое и безрадостное. Он рано потерял родителей и рано начал работать на помещика. Мальчик стремился к знаниям, но не мог ходить в школу. Его любимым занятием было рисование. Любил он также слушать украинские народные песни. Ему очень нравилось слушать, как поёт его сестра, как поют народные певцы – кобзари. От них мальчик узнавал об истории украинского народа, о его тяжёлой жизни. Песни учили его любить родину, свой народ, свой родной язык.

В 1828 году, когда Тарасу было 14 лет, он стал служить у помещика. Вместе с ним Шевченко уехал в Киев, а затем в Петербург. В Петербурге помещик решил сделать из Тараса домашнего художника и отдал его учиться.

В свободное время, по вечерам, Тарас ходил в Летний сад рисовать статуи. Однажды там он познакомился с молодым художником Иваном Сошенко, тоже украинцем. Когда Сошенко увидел рисунки Тараса, он понял, что юноша очень талантливый. Сошенко познакомил Тараса со своими друзьями – русскими художниками и писателями. Они тоже высоко оценили талант юноши и поняли, что ему нужно серьёзно учиться. Было решено выкупить Тараса на свободу. Друзьям Тараса удалось выкупить его за 2 500 рублей, и он стал свободным человеком. Это случилось в 1838 году.

Вскоре Шевченко поступил в Петербургскую Академию художеств. Здесь он много и упорно трудился и достиг больших успехов. Он написал много картин и стал известным художником. Некоторые картины Шевченко-художника можно увидеть в Харьковском музее изобразительных искусств.

В историю Украины Шевченко вошёл не только как великий художник. Для современных украинцев Тарас Шевченко – это, прежде всего, знаменитый украинский поэт, писатель и общественный деятель с мировым именем. Он всегда был патриотом Украины, всё его творчество посвящено Украине и украинскому народу.

Когда Тарас Шевченко учился в Академии художеств, он начал писать стихи. В 1840 году он издал свой первый сборник стихов "Кобзарь". В этой книге Шевченко рассказал о тяжёлой жизни украинского народа, который борется против крепостного права. Сборник "Кобзарь" стал известным и в Украине, и в России. А Шевченко стали называть "Кобзарём".

Жизнь Тараса Шевченко была трудной, за свои стихи он был арестован и отправлен в ссылку, в Казахстан. Это было в 1847 году. Тарасу запретили рисовать картины и писать стихи. Но он продолжал писать и рисовать тайно.

Только через 10 лет Тарас Шевченко вернулся из ссылки. Ему не разрешили жить в Украине, поэтому последние годы жизни поэт провёл в Петербурге. Свою любовь к Украине, её народу, свою тоску по родине Тарас Шевченко описал в своих стихах и поэмах.

В 1861 году поэт тяжело заболел и 10 марта 1861 года умер. Ему было 47 лет. Т. Шевченко похоронили на берегу Днепра в городе Канев.

Память о великом поэте – сыне Украины – Тарасе Шевченко живёт и сегодня не только в нашей стране, но и во многих странах мира. В честь поэта названы университет в Киеве, театры, парки, улицы и бульвары. Во многих странах мира установлены памятники Т. Шевченко. В Харькове тоже есть красивый памятник Тарасу Шевченко, театр имени Т. Г. Шевченко, сад и улица Шевченко, завод имени Т. Г. Шевченко.

Задание 2. Прослушайте предложения. Согласитесь или не согласитесь с утверждением (1 балл).

1. Тарас Шевченко всё своё время посвящал изучению русского языка. 2. Т. Шевченко родился в семье помещика. 3. У Тараса было счастливое и беззаботное детство. 4. В 1828 году он начал служить у помещика. 5. Шевченко выкупили из крепостничества русские художники

и писатели. 6. Первый сборник стихов Шевченко называется "Друзья". 7. В марте 1847 года поэта арестовали и отправили в ссылку. 8. Ссылка Тараса Шевченко длилась 5 лет. 9. После возвращения из ссылки поэт жил в Украине. 10. Великий украинский поэт похоронен в городе Киеве.

Задание 3. Дополните предложения (1 балл).

1. Тарас Шевченко ... в селе Моринцы. 2. В детстве любимым занятием Тараса было ... . 3. Маленький Тарас стремился к знаниям, но не мог ходить в ... . 4. В Петербурге Шевченко ... в Академии художеств. 5. В художественном музее Харькова есть ... Т. Г. Шевченко. 6. В Академии художеств были написаны первые ... . 7. В сборнике стихов "Кобзарь" Шевченко ... о тяжёлой жизни украинского народа. 8. В Харькове, в Саду Шевченко, есть красивый ... Тарасу Шевченко. 9. Украинские народные песни поют ... . 10. В Харькове есть ... имени Т. Г. Шевченко.

Задание 4. Дополните план (1 балл).

1. Детство Тараса.
2. Юность Тараса в Петербурге.
3. _____.
4. Тарас Шевченко – поэт.
5. _____.
6. _____.
7. Последние годы жизни Т. Шевченко.
8. _____.

Грамматика

Задание 5. Слова в скобках употребите в нужной форме (0,5 балла).

1. Это мои (новый) друзья. 2. Они (хороший) и (серьёзный) студенты. 3. Мы занимаемся изучением (русский) язык. 4. Вот наш университет. 5. Здесь наши (большой) и (светлый) аудитории, (новый) библиотека, (хороший) спортзал, (красивый) столовая, там наше (большой) общежитие. А вот моя (украинский) подруга. Она очень (интересный) и (весёлый). Она изучает (иностраннЫй) языки и (экономический) предметы.

Задание 6. Вставьте указательные местоимения (это, тот, эта, эти) (0,5 балла).

1. ... большой парк. 2. Мне нравится ... парк. 3. Тут очень красивые деревья. 4. Летом ... деревья зелёные, а осенью жёлтые. 5. В парке

на скамейке сидит девушка. 6. ... девушка учится в университете. Она студентка. Она читает книги. 7. ... книги она взяла в библиотеке. 8. В парке гуляют юноши и девушки. 9. ... юноши и девушки учатся в университете.

Задание 7. Определите часть речи. Распределите данные слова по колонкам (0,5 балла).

Пятьсот, пятиэтажный, пятерня, пятеро, пятый, пятак, пятилитровый, пятёрка, треугольник, трое, тройка, три, восемьсот, восьмиклассница, восьмиметровый, восьмёрка, восьмиэтажный, восемь пятых.

Существительное (кто? что?)	Прилагательное (какой?)	Числительное (сколько? который?)

Задание 8. Выпишите глагольные и именные словосочетания из предложений (0,5 балла).

Словосочетания	
глагольные	именные

1. Наука называется теорией. 2. Экономическая теория называется по-разному. 3. Экономическая теория изучает использование экономических ресурсов. 4. Экономические ресурсы удовлетворяют потребности людей.

Задание 9. Выпишите из предложений подлежащее и сказуемое. Укажите вид сказуемого и способ его выражения (0,5 балла).

Подлежащее	Сказуемое	Вид сказуемого	Способ выражения

1. В двухсекторной экономической модели представлены государственный сектор и частное предпринимательство. 2. Менеджер организует конкретную работу определённого числа сотрудников современными методами. 3. Для стимулирования отдельных направлений деятельности применяются сниженные налоговые ставки. 4. Крупные фирмы ведут между собой неценовую конкуренцию.

Задание 10. Составьте предложения с вспомогательными глаголами: мочь, стремиться, стараться, продолжать (0,5 балла).

Чтение

Задание 11. Прочитайте текст, озаглавьте его. По содержанию текста составьте схему "Функция денег". Выпишите два определения экономических терминов (4 балла).

Денежное выражение стоимости товаров еще не означает его реализацию. Должен произойти обмен. Деньги – посредники при обмене от начала сделки (товар – деньги) до ее завершения (деньги – товар).

В период преобладания торговли деньги в основном действовали как средство обращения.

После возникновения кредита и развития экономики на первый план выходит функция средства платежа, которая включает в себя функцию средства обращения и трансформируется в функцию средства расчетов. Этому способствует использование пластиковых карточек и других электронных инструментов расчетов, позволяющих расплачиваться при осуществлении розничных и оптовых покупок путем перечисления с банковского счета.

Говорение

Задание 12. Составьте монологическое высказывание на тему "Моя родина" по вопросному плану (4 балла).

План

1. Кто вы? Откуда вы приехали? Какой ваш родной город?
2. Где находится ваша страна? Какая её площадь? Какие соседние государства?
3. Как называется столица страны и крупные города?
4. Какие государственные органы власти в вашей стране?
5. Сколько человек живёт в вашей стране? Ваше государство многонациональное?
6. Какой ваш родной язык, а какой государственный?
7. Какая природа, какой климат, какие сезоны? Есть ли реки, моря, горы, пустыни?
8. Ваша страна промышленная (что добывают, что производят) или сельскохозяйственная (что выращивают)?
9. Что вы знаете об истории появления вашего государства?
10. Какие в ней есть достопримечательности (интересные места, известные люди)?
11. Вы любите свою родину? Почему?

Зразок екзаменаційного білета

Форма № Н-5.05

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ УКРАИНЫ
Харьковский национальный экономический университет
имени Семёна Кузнеця
Образовательный уровень "бакалавр"
Учебная дисциплина "Иностранный язык (русский)"

ЭКЗАМЕНАЦИОННЫЙ БИЛЕТ № 1

Аудирование

1. Посмотрите фрагмент фильма "Украина". Выберите правильный вариант ответа. Заполните бланк ответов.

1. Украина находится в:

- а) Азии;
- б) Европе;
- в) Африке.

2. Соседи Украины – это:

- а) Польша, Франция;
- б) Молдова, Грузия;
- в) Венгрия, Словакия.

3. Украина стала независимым государством в:

- а) 1999 г.;
- б) 1985 г.;
- в) 1991 г.

4. В Украине есть:

- а) горы и равнины;
- б) пустыни и саванны;
- в) джунгли и степи.

5. На берегу Днепра находится город:

- а) Харьков;
- б) Киев;
- в) Львов.

6. На западе Украины находятся:

- а) Крымские горы;
- б) Карпаты;
- в) Альпы.

7. Харьков находится на:
- а) севере Украины;
  - б) юге Украины;
  - в) востоке Украины.
8. Украина отказалась от:
- а) сотрудничества с ЕС;
  - б) ядерного оружия;
  - в) участия в ООН.
9. В Украине нет:
- а) морей;
  - б) озер;
  - в) океана.
10. По площади Украина ... государство в Европе:
- а) первое;
  - б) второе;
  - в) третье.

Письмо

2. Дополните диалог. Заполните бланк ответов.

Самир: Здравствуй, Батыр. Что ты делал вчера вечером?

Батыр: _____. Я смотрел фильм _____.

Самир: Что интересного ты узнал об Украине?

Батыр: _____.

Самир: А я и не знал, что Украина единственная страна в мире, которая отказалась от ядерного оружия.

Батыр: И это не единственный интересный факт об Украине!

Самир: А что же ещё тебе показалось интересным?

Батыр: _____.

Самир: Да, действительно, интересная информация. _____.

Батыр: До встречи.

Грамматика. Лексика

3. Из данных слов составьте словосочетания.

1. Экономический, специальности.
2. Рыночный, экономика.
3. Централизованный, планирование.
4. Роль, рынок.
5. Регулировать, экономика.
6. Управлять, банк.

4. Из данных слов составьте предложения.

1. Экономист, иметь, должен, высший, образование.
2. Банковский, каждый, сотрудник, у, есть, обязанность.
3. Спрос, определять, и, предложение, цена, товар.

5. Задайте все возможные вопросы по содержанию предложения.

Семён Кузнец участвовал в международных исследовательских проектах.

Чтение

6. Прочитайте текст "Профессия экономиста". Составьте назывной или вопросный план к тексту.

Профессия экономиста

Первые экономисты появились очень давно, когда начали развиваться товарно-денежные отношения. Чтобы успешно овладеть этой профессией, необходимо иметь хорошие интеллектуальные способности и память, усидчивость и терпение, умение работать над большими объёмами информации.

Обычно экономист занимается управлением, подбором кадров, планированием бюджета, разработкой бизнес-планов и контрактов, расчётами кредитов и повышением эффективности финансовой деятельности организации. Экономист – это "финансовый доктор", который знает все сильные и слабые стороны предприятия и принимает решения по устранению финансовых проблем, уменьшению расходов и увеличению доходов.

Сфера деятельности экономиста – это и государственная служба, и финансовые структуры, и ресторанно-гостиничный бизнес, и предприятия разных форм собственности.

Профессия экономиста имеет преимущества и недостатки. Преимущества – это большой спрос на профессию, высокие зарплаты, возможность работать в любой сфере или собственном бизнесе. К недостаткам можно отнести: большую ответственность за результаты финансовой деятельности предприятия и высокую конкуренцию на рынке труда. Поэтому экономисту необходимо постоянно совершенствовать знания, повышать профессиональный уровень.

Большим плюсом для экономиста является знание иностранных языков, специальных программ и наличие международных сертификатов, что влияет на уровень зарплаты.

Говорение

7. Прочитайте текст, изложите своё мнение по этой проблеме.

Выбор профессии

Выбор профессии, как правило, зависит от ряда факторов: интерес к определённым видам деятельности, личные планы в будущем, способности, актуальный социальный запрос на тот или иной вид профессии.

Не всегда данные условия совпадают, какие-либо из этих обстоятельств не учитываются. Выбор профессии оказывается случайным и непродуманным, и человек снова оказывается перед проблемой выбора.

Выбор профессии – это, прежде всего, личный выбор. При этом человек выбирает не только способ, каким он будет зарабатывать на жизнь, но и образ жизни. Легкомысленный выбор профессии может привести к тяжёлым последствиям. А как вы думаете?

Я согласен с тем, что ... , потому что, ...

Я не согласен, что ... , потому что ... .

Я думаю (считаю), что ... .

Затверджено на засіданні кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Протокол № ___ від " ___ " _____ 20___р.

Зав. кафедри _____ Екзаменатор _____
(підпис) (підпис)

Критерії оцінювання. Кожний рівень завдань оцінюється окремо, а підсумкова оцінка складається із суми балів за кожне питання. Оцінювання кожного питання викладач здійснює залежно від складності завдання.

Оцінювання здійснюється за 40-бальною накопичувальною системою на підставі таких критеріїв:

1. *За перше завдання* найвища оцінка – **10 балів** – надається за високий рівень володіння мовними і мовленнєвими уміннями, які необхідні для адекватного сприйняття на слух запропонованої інформації: розуміння загального і детального змісту; виділення основної інформації лінгвокультурного характеру:

1 бал – правильна відповідь кожного завдання тесту;

0 балів – жодної правильної відповіді на завдання тесту.

2. *За друге завдання* найвища оцінка – **3 бали** – надається за вміння докладно і логічно будувати висловлювання; вміння давати відповідну репліку (використовувати мовні засоби) згідно з ситуацією:

1,5 бала – студент отримує за адекватні, але некоректно побудовані з точки зору лексико-граматичного наповнення відповідні репліки;

0 балів – студент не зміг побудувати діалог.

3. *За третє завдання* найвища оцінка – **6 балів** – надається за вміння граматично правильно скласти словосполучення:

1 бал – студент отримує за кожне правильно побудоване словосполучення;

0 балів – студент не зміг побудувати словосполучення.

4. *За четверте завдання* найвища оцінка – **6 балів** – надається за знання синтаксичних елементів речення та вміння граматично правильно будувати його:

2 бали студент отримує за кожне правильно побудоване речення;

0 балів – студент не зміг побудувати речення.

5. *За п'яте завдання* найвища оцінка – **3 бали** – надається за вміння складати питання відповідно до структури простого речення:

1,5 бала – студент не зміг поставити питання до всіх членів речення, або некоректно сформулював їх;

0 балів – студент не зміг поставити питання.

6. *За шосте завдання* найвища оцінка – **5 балів** – надається за правильно побудований план (студент володіє навичками читання тексту із загальним охопленням змісту, виділяє/розуміє головну та додаткову інформацію, знає різницю між називним та питальним планом);

2,5 бала – студент порушив логічний виклад думок тексту, але план склав;

0 балів – студент не виконав завдання.

7. *За сьоме завдання* найвища оцінка – **7 балів** – надається за володіння навичками усного мовлення: вміння обґрунтувати власну точку зору, розвинути аргументацію, висловити згоду/незгоду; за високий рівень володіння нормами сучасної російської мови; за виклад власної думки відповідно до мовленнєвих норм (глибина, повнота, логіка):

4 бали надається за достатній лексичний запас, уміння складати висловлювання на задану проблематичну тему, допускаються незначні неточності у розкритті теми проблемного питання;

2 бали – студент не вміє послідовно і логічно розташувати матеріал, допускає граматичні, лексичні помилки, що порушують розуміння його висловлювання;

0 балів – студент не виконав завдання.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 10.1.

Таблиця 10.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Форми навчання	Оцінка рівня сформованості компетентностей		
				Форми контролю	Максимальний бал	
1	2	3	4	5	6	
I семестр						
Змістовий модуль 1						
Основи мовленнєвого і мовного розвитку						
Комунікативна Здатність до ефективного спілкування у навчально-професійних ситуаціях	2	Ауд.	1	Практичне заняття Тема. Розвиток інтонаційного слуху: адекватне сприйняття пауз, логічного наголосу в тексті "Найчарівніше слово на світі". З'ясувальне аудіювання [1, с. 13]	Діалог-бесіда	1
			1	Практичне заняття Тема. Фонетичний мінімум. Інонування речення [1, с. 5–9; 6, с. 6–13]	Грамматичні вправи	1
			1	Практичне заняття Тема. Словосполучення як некомунікативна синтаксична одиниця [4, с. 7–10; 8, с. 48–52]	Синтаксичні вправи	1
			1	Практичне заняття Тема. Осмислення прочитаного, складання запитань і синквейну до тексту "Лука-економ. Хто він?". Пошукове читання [1, с. 145]	Експрес-опитування, складання запитань та синквейну	1

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4		5	6		
		CPC	4	Підготовка до занять	Виконання фонетичних вправ, тестів [1, с. 5–9]. Відновлення та інтонування діалогів. Складання синквейну за текстом "Лука-економ. Хто він?". Анкетування та розповідь про себе за зразком [1, с. 13–15]	Презентація результатів	1	
Мовна	Базові лексичні, граматичні, стилістичні, орфоепічні, правописні вміння	3	Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Часткове розуміння тексту "Наш університет", формування навичок мовної здогадки, розвиток фонематичного слуху. З'ясувальне аудіювання [1, с. 29; 4, с. 31; 6, с. 37]	Відновлення тексту, складання запитань	1
				1	Практичне заняття	Тема. Поняття про частини мови [8, с. 20–27]	Морфологічні вправи	1
				1	Практичне заняття	Тема. Типи словосполучень (СС) за частиномовною належністю опорних компонентів [4, с. 7–10; 8, с. 49–55]	Синтаксичні вправи	1
				1	Практичне заняття	Тема. Складання називного плану тексту "Професія економіста" з подальшим використанням його у монологічному висловлюванні на тему "Чому я обрав професію економіста?". Ознайомлювальне читання. Вивчення економічної термінології [1, с. 64; 16, с. 29]	Тест-контроль, складання плану	1
			CPC	4	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ. Переказ за планом тексту з читання. Складання монологічного висловлювання за зразком "Мій факультет" [8, с. 85–86]	Презентація результатів	1
Предметно-практична	Уміння доречно використовувати і розуміти граматичні форми у різних соціолінгвістичних контекстах для виконання окремих комунікативних функцій	4	Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Адекватний вибір мовної реакції за змістом тексту "Структура нашого університету", складання діалогу [1, с. 41; 6, с. 32]. З'ясувальне аудіювання	Складання діалогу за текстом	1
				1	Практичне заняття	Тема. Іменник (категорія роду) [1, с. 16–20; 6, с. 14–20; 8, с. 88–100]	Морфологічні вправи	1
				1	Практичне заняття	Тема. Узгодження як синтаксичний зв'язок у СС [4, с. 7–10; 8, с. 49–50]	Синтаксичні вправи	1
				1	Практичне заняття	Тема. Визначення теми тексту "Професія економіста-бухгалтера" і виокремлення інформації, яка дає відповіді на питання. Ознайомлювальне читання [1, с. 99; 16, с. 37]. Вивчення економічної термінології	Складання плану, ведення термінологічного словника	1
			CPC	4	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ, тестів. Есе за темою тексту з читання "Основні обов'язки економіста-бухгалтера". Монологічне висловлювання "Наш університет" за самостійно створеним планом	Презентація результатів	1

1	2	3	4	5	6			
Особистісна	Знання мови, способів взаємодії з людьми, уміння презентувати себе	5	Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Часткове розуміння інформації тексту "Розвиток економічної освіти в Харкові", її відтворення з використанням вербальних зорових опор (список слів та словосполучень, план, назва та ін.). Розвиток фонематичного та інтонаційного слуху. Ознайомлювальне аудіювання [5, с. 85; 8, с. 13]	Діалог-розпитування	1
				1	Практичне заняття	Тема. Іменник (категорія числа) [1, с. 17–21, 23–25; 6, с. 16–20; 8, с. 37–44]	Морфологічні вправи	1
				1	Практичне заняття	Тема. Керування як синтаксичний зв'язок у СС [8, с. 49–50, 52–55]	Синтаксичні вправи	1
				1	Практичне заняття	Тема. Відновлення логічної послідовності плану тексту "Професія економіста-менеджера" з метою його переказу. Пошукове читання [1, с. 99; 16, с. 33]. Вивчення економічної термінології	Відновлення плану, тест-контроль за термінологією	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ, тестів. Добір словосполучень з керуванням з тексту "Професія економіста-менеджера", аналіз їх структури, переказ за планом	Презентація результатів	1
Мовна	Базові лексичні, граматичні, стилістичні, орфоепічні, правописні вміння	6	Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Розуміння інформації тексту "Харків – місто, в якому я навчаюся", визначення ключових слів і словосполучень для відновлення логічної послідовності тексту. Формування слухового образу активного словника студента, знаходження та впізнавання нових слів. З'ясувальне аудіювання [1, с. 21; 5, с. 65]	Відновлення тексту, складання плану	1
				1	Практичне заняття	Тема. Відмінювання іменників (вживання називного і місцевого відмінка) [1, с. 111–114, 121–131; 6, с. 67, 110–120; 8, с. 167–172, 179–191]	Морфологічні вправи	1
				1	Практичне заняття	Тема. Побудова та вживання словосполучень з різними видами зв'язку [4, с. 7–10; 8, с. 48–50, 55–60]	Синтаксичні вправи	1
				1	Практичне заняття	Тема. Виокремлення головної інформації в кожному абзаці тексту "Професія економіста-інженера", складання питань. Пошукове читання [1, с. 134; 16, с. 41, 49]. Вивчення економічної термінології	Складання питального плану, термінологічний тест	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ, тестів за темами практичного заняття. Есе-порівняння "Обов'язки економіста" на матеріалі попередніх текстів. Продукування висловлювання про рідне місто або столицю за планом	Презентація результатів	1

1	2	3	4	5	6		
Комунікативна	Здатність до ефективного спілкування у навчально-професійних ситуаціях	7	Ауд.	1	Практичне заняття Тема. Визначення теми тексту "Неповторний образ Харкова", часткове відтворення інформації аудіотексту з використанням невербальних зорових опор (презентація, фото, картини, відео та ін.). Розвиток фонематичного та інтонаційного слуху. Ознайомлювальне аудіювання [5, с. 71; 8, с. 238–242]	Діалог-розпитування	1
				1	Практичне заняття Тема. Відмінювання іменників (вживання знахідного та родового відмінка) [1, с. 136–144, 152–160; 6, с. 74, 95; 8, с. 172–177]	Морфологічні вправи	1
				1	Практичне заняття Тема. Трансформація словосполучень у речення [8, с. 69–71]	Синтаксичні вправи	1
				1	Практичне заняття Тема. Складання питань за змістом тексту "Діяльність бізнесмена", з метою подальшого переказу. Ознайомлювальне читання [8, с. 838; 16, с. 46]. Вивчення термінології з економіки	Дискусія за змістом тексту	1
			CPC	4	Підготовка до занять Складання термінологічного тесту до тексту з читання. Виконання граматичних вправ. Продукування висловлювання "Моя професія" за допомогою вивчених текстів	Презентація результатів	1
Мовна	Базові лексичні, граматичні, стилістичні, орфоепічні, правописні вміння	8	Ауд.	1	Практичне заняття Тема. Визначення теми та виокремлення головної інформації тексту "З історії Харкова", складання плану, переказ із використанням невербальних зорових опор. Ознайомлювальне аудіювання [1, с. 80]	Тезисний план, переказ	1
				1	Практичне заняття Тема. Відмінювання іменників (вживання давального та орудного відмінка) [1, с. 166–173, 179–184; 6, с. 85, 103]	Морфологічні вправи	1
				1	Практичне заняття Тема. Речення як комунікативна синтаксична одиниця. Структурні типи речень [8, с. 64–67, 126–127, 129–130]	Синтаксичні вправи	1
				1	Практичне заняття Тема. Складання монологічного висловлювання за текстом "Що таке економіка?" з використанням опорних схем. Виразне читання тексту з правильним наголосом та інтонацією. Ознайомлювальне читання [1, с. 146; 5, с. 37; 8, с. 77]. Вивчення економічної термінології	Тест-контроль, складання плану/схеми	1
			CPC	4	Підготовка до занять Виконання граматичних вправ, тестів. Складання речень за моделями наукового стилю [1, с. 147; 5, с. 6]. Складання/добір з економічної літератури різних видів речень з вивченими економічними термінами. Переказ економічного тексту за схемами	Презентація результатів	1

1	2	3	4	5	6	
Предметно-практична Уміння доречно використовувати і розуміти граматичні форми у різних соціолінгвістичних контекстах для виконання окремих комунікативних функцій	9	Ауд.	1	Практичне заняття Контрольне аудіювання монологічної мови. Визначення теми та відтворення структури тексту "З історії ХНЕУ ім. С. Кузнеця" на переважно знайомому мовному матеріалі з використанням вербальних опор. З'ясувальне аудіювання [6, с. 74; 8, с. 81–85]	Діалог за текстом	4
			1	Практичне заняття Контрольні завдання за темами з морфології та синтаксису [9, с. 10–11]	Тест, граматичні вправи	3
			1	Практичне заняття Контрольне пошукове читання. Виокремлення в тексті "Система економічних наук" фактів, визначень, термінів. Пошукове читання [1, с. 162]	Відновлення плану, складання речень за моделями	4
			1	Практичне заняття Контрольне говоріння. Монологічне висловлювання за схемою "Система економічних наук"	Усне опитування	4
		СРС	4	ІТЗ Виконання індивідуальних творчих завдань (за вибором студентів)	Презентація матеріалів	1
Змістовий модуль 2 Володіння усною і письмовою комунікацією						
Мовна Базові лексичні, граматичні, стилістичні, орфоепічні, правописні вміння	10	Ауд.	1	Практичне заняття Тема. Розуміння інформації тексту "Економіко-географічне положення України", формування вміння здогадуватися про значення нових слів, їх відтворення, поділ тексту на смислові частини, його структурування. З'ясувальне аудіювання [5, с. 45; 8, с. 159–164]	Тест-контроль	1
			1	Практичне заняття Тема. Прикметник (категорія роду і числа) [1, с. 32–40, 42–46; 6, с. 25–34; 8, с. 242–249]	Морфологічні вправи	1
			1	Практичне заняття Тема. Морфологічні та інші засоби вираження підмета [8, с. 127–131]	Синтаксичні вправи	1
			1	Практичне заняття Тема. Осмислення та критична оцінка інформації тексту "Головна проблема економіки" з метою висловлювання власної думки. Вивчаюче читання [1, с. 174]. Вивчення економічної термінології	Завершення речень, переказ за складним планом тексту	1
		СРС	4	Підготовка до занять Складання речень за моделями наукового стилю за текстом "Головна проблема економіки". Заповнення термінологічного словника. Виконання граматичних вправ, тестів. Монологічне висловлювання "Економіко-географічне положення моєї країни"	Презентація результатів	1

1	2	3	4		5	6		
Комунікативна	Знання мови, способів взаємодії з людьми, уміння презентувати себе	11	Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Визначення логічного зв'язку між елементами тексту "Державний устрій України", поділ на смислові частини. Ознайомлювальне аудіювання [5, с. 6–8; 8, с. 163–166]	Діалог-розпитування	1
				1	Практичне заняття	Тема. Відмінювання прикметників [1, с. 216–217; 8, с. 245]	Морфологічні вправи	1
				1	Практичне заняття	Тема. Засоби вираження присудків [8, с. 135–137, 139–144]	Синтаксичні вправи	1
				1	Практичне заняття	Тема. Співвідношення вербальної інформації та опорної схеми тексту "Типи економіки" для участі в дискусії. Пошукове читання [1, с. 185]. Вивчення економічної термінології	Виокремлення ключових слів, відновлення плану	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ, тестів. Складання речень за моделями наукового стилю. Складання монологічного висловлювання за схемою "Типи економіки", вирішення проблемних питань [1, с. 187]	Презентація результатів	1
Предметно-практична	Уміння використовувати і розуміти граматичні форми у різних соціолінгвістичних контекстах	12	Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Виділення головної думки тексту "Державні та національні символи України", розуміння інформації з подальшим її відтворенням у формі монологу/діалогу. Детальне аудіювання [1, с. 48; 8, с. 163–166]	"Cloze test", озвучення презентації	1
				1	Практичне заняття	Тема. Ступені порівняння прикметників. Утворення ступенів порівняння прикметників. Способи творення прикметників. Повна та коротка форма прикметників [5, с. 14–15, 26–28; 8, с. 311–321]	Морфологічні вправи	1
				1	Практичне заняття	Тема. Види присудків. Структура складеного іменного присудка [8, с. 135–137, 139–144, 201–208]	Синтаксичні вправи	1
				1	Практичне заняття	Тема. Повне і глибоке розуміння інформації тексту "Головні учасники економічного життя" з метою інтерпретування висновків і оцінок автора. Вивчає читання [1, с. 197]. Вивчення економічної термінології	Термінологічний тест, складання плану, рольова гра "Я – учасник економічного життя"	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ, тестів. Есе "Символи моєї країни". Переказ за планом тексту з читання	Презентація результатів	1

1	2	3	4		5	6		
Мовна	Базові лексичні, граматичні, стилістичні, орфоепічні, правописні вміння	13	Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Визначення головної та додаткової інформації тексту "Сім чудес України". Розвиток фонематичного та інтонаційного слуху. Ознайомлювальне аудіювання [1, с. 108]	Тезисний план та озвучення презентації	1
				1	Практичне заняття	Тема. Розряди займенників [1, с. 57–61; 8, с. 553–555]. Функції займенників у мові [6, с. 35–39; 8, с. 553]. Написання неозначених займенників [8, с. 555]. Відмінювання займенників	Морфологічні вправи	1
				1	Практичне заняття	Тема. Структура складеного дієслівного присудка [8, с. 135–137, 139–144, 212–217]	Синтаксичні вправи	1
				1	Практичне заняття	Тема. Детальне розуміння інформації тексту "Загальні проблеми економіки" з метою її використання під час дискусії. Відповіді на запитання, впорядкування інформації тексту, вивчення економічної термінології. Вивчаюче читання [8, с. 72–74]	Термінологічний диктант, створення плану, дискусія за текстом	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ, тестів. Переказ тексту з читання за планом. Есе "Найцікавіші пам'ятки моєї країни"	Презентація результатів	1
Особистісна	Знання мови, способів взаємодії з людьми, уміння презентувати себе	14	Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Спонтанне висловлювання за текстом "Давня столиця Київської Русі". З'ясувальне аудіювання монологічної мови [1, с. 94]	Лексичний тест, діалог-бесіда, складання плану	1
				1	Практичне заняття	Тема. Числівник (розряди кількісних числівників) [1, с. 67–79; 6, с. 39–41; 8, с. 472–485]	Морфологічні вправи	1
				1	Практичне заняття	Тема. Структура простого поширеного речення [8, с. 268–277]	Синтаксичні вправи	1
				1	Практичне заняття	Тема. Розуміння основного змісту тексту "Форми державного управління" та осмислення здобутої інформації для порівняльного аналізу. Ознайомлювальне читання [8, с. 74–75]. Вивчення економічної термінології	Виокремлення ключових фраз, переказ з їхньою допомогою	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ, тестів. Складання схеми до тексту з читання. Монологічне висловлювання за схемою тексту. Есе "Найдавніше місто моєї країни"	Презентація результатів	1

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4	5	6			
Мовна	Базові лексичні, граматичні, стилістичні, орфоепічні, правописні вміння	15	Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Визначення смислових частин тексту "Київ – столиця України" з подальшим відтворенням інформації у формі діалогу. Детальне аудіювання монологічної мови [8, с. 671–676]	Експрес-опитування, тест-контроль	1
				1	Практичне заняття	Тема. Відмінювання числівників. Відмінювання збірних числівників і дробів [8, с. 479, 491]	Морфологічні вправи	1
				1	Практичне заняття	Тема. Односкладні речення [8, с. 326–338]	Синтаксичні вправи	1
				1	Практичне заняття	Тема. Визначення в тексті "Економічна теорія. Методи пізнання" основної та додаткової інформації з метою складання складного плану. Вивчає читання [8, с. 152–156]. Вивчення економічної термінології	Термінологічний тест, складання плану	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ, тестів. Робота з термінологічним словником. Монологічне висловлювання за планом тексту з читання. Рішення проблемного питання за текстом з читання (письмово)	Презентація результатів	1
Предметно-практична	16	Ауд.		1	Практичне заняття	Контрольне аудіювання монологічної мови. Визначення фактів та подій у тексті "Великий син України (Т. Г. Шевченко)". З'ясувальне аудіювання [1, с. 115]	Завершення речень, доповнення питального плану, складання синквейну	4
			1	Практичне заняття	Контрольні завдання за темами з морфології та синтаксису [9, с. 20–21, 26–27, 34–36]	Тест, граматичні вправи	3	
			1	Практичне заняття	Контрольне пошукове читання. Розуміння основного змісту тексту "Історія економіки". Переказ за власним планом [8, с. 155]	Тест-контроль, доповнення плану, проблемне питання	4	
			1	Практичне заняття	Контрольне говоріння. Монологічне висловлювання за планом "Моя Батьківщина" [1, с. 27]	Усне опитування	4	
		СРС	4	ІТЗ	Виконання індивідуальних творчих завдань (за вибором студентів)	Презентація матеріалів	4	
Усього годин		124	Загальна максимальна кількість балів за I семестр			100		
з них								
<i>аудиторні</i>		60	<i>поточний контроль</i>			70		
<i>самостійна робота</i>		64	<i>модульний контроль (ККР)</i>			30		

1	2	3	4	5	6			
II семестр								
Змістовий модуль 3								
Розуміння та відтворення іноземної мови на різних рівнях								
Комунікативна	Здатність до ефективного спілкування у навчально-професійних ситуаціях	1	Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Розподіл інформації тексту "Т. Г. Шевченко. Шлях від кріпака до художника" в логічній послідовності. Ознайомлювальне аудіювання монологічної мови [8, с. 377–385]	Відновлення діалогу	1
			Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Прислівник. Значення прислівників [1, с. 50–56; 8, с. 817–822]	Граматичні вправи	0,5
			Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Прості речення з прямим і непрямим об'єктом з перехідними і неперехідними дієсловами [4, с. 25–30; 8, с. 358–366]	Синтаксичні вправи	0,5
			Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Повне й глибоке розуміння інформації тексту "Моделі економічних систем" з установкою на відтворення отриманої інформації у полілозі. Вивчаюче читання [8, с. 220–225]. Активізація фахової лексики	Діалог-бесіда, термінологічний тест, виокремлення головної інформації	1
			СРС	6	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ, тестів. Складання плану та монологічного висловлювання за текстом з читання. Есе "Відомий поет моєї країни"	Презентація результатів	0,5
Мовна	Базові лексичні, граматичні, стилістичні, орфоепічні, правописні вміння	2	Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Визначення у тексті "Найскладніші роки в житті Т. Г. Шевченка" незнакомої інформації для подальшої участі в дискусії. З'ясувальне аудіювання [8, с. 425–430]	Тест-контроль, діалог розпитування	1
			Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Ступені порівняння прислівників [8, с. 311, 355, 819]	Граматичні вправи	0,5
			Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Вираження атрибутивних відношень у простому реченні [8, с. 400–411]	Синтаксичні вправи	0,5
			Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Визначення основної інформації тексту "Класична політична економія" з метою складання опорної схеми, заповнення "cloze test", переказ. Пошукове читання [8, с. 296–298]. Вивчення економічної термінології [8, с. 294]	Виокремлення головної інформації тексту, складання схеми, "cloze test", переказ	1
			СРС	6	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ, тестів. Переказ тексту з читання за планом. Складання монологічного висловлювання "Найцікавіше про Т. Шевченка"	Презентація результатів	0,5

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4	5	6			
Предметно-практична	Уміння доречно використовувати і розуміти граматичні форми у різних соціолінгвістичних контекстах для виконання окремих комунікативних функцій	3	Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Використання прослуханої інформації тексту "Пам'ятник Т. Г. Шевченку в Харкові" для подальшого складання діалогічного висловлювання. З'ясувальне аудіювання [1, с. 131]	Лексичний тест, доповнення плану, діалог	1
			1	Практичне заняття	Тема. Дієслово. Інфінітив. Утворення дієслів [1, с. 82–84; 6, с. 46–50; 8, с. 607–608, 620]	Морфологічні вправи	0,5	
			1	Практичне заняття	Тема. Конструкції з узгодженим і неузгодженим означенням у простому реченні [8, с. 406–411]	Синтаксичні вправи	0,5	
			1	Практичне заняття	Тема. Загальне розуміння інформації тексту "Нове кейнсіанство", його структурування. Активізація загальної та фахової лексики. Ознайомлювальне читання [8, с. 714]	Термінологічний диктант, складання плану	1	
		СРС	6	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ, тестів. Переказ тексту з читання за планом. Міні-твір "Найвідоміший пам'ятник моєї країни"	Презентація результатів	0,5	
Особистісна	Знання мови, способів взаємодії з людьми, уміння презентувати себе	4	Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Відновлення логічної послідовності плану тексту "Засновник Нобелівської премії" та переказ з використанням вербально-графічного плану. Детальне аудіювання [1, с. 160–162]	Відновлення плану, лексичні вправи за текстом, переказ	1
			1	Практичне заняття	Тема. Теперішній час дієслова. Дієвідмінювання дієслів [1, с. 173; 6, с. 50–56; 8, с. 624, 626]	Морфологічні вправи	0,5	
			1	Практичне заняття	Тема. Види обставин. Вираження обставинних відношень у ПР [8, с. 577–578]	Синтаксичні вправи	0,5	
			1	Практичне заняття	Тема. Поділ тексту "Ресурси – фактори виробництва" на смислові частини. Вивчаюче читання [8, с. 216]. Вивчення економічної термінології [8, с. 60]	Виокремлення головної та другорядної інформації тексту	1	
		СРС	6	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ, тестів. Складання термінологічного мінімуму та схеми тексту з читання. Переказ тексту з аудіювання за вербально-графічним планом	Презентація результатів	0,5	
Мовна	Базові лексичні, граматичні, стилістичні, орфоепічні, правописні вміння	5	Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Прогнозування теми тексту "Нобелівська премія" за заголовком та варіанти формулювання теми. Ознайомлювальне аудіювання монологічної мови [1, с. 173]	Бесіда-розпитування, виокремлення ключових слів до плану	1
			1	Практичне заняття	Тема. Минулий і майбутній час дієслова [1, с. 93–94, 101–107; 6, с. 56–64; 8, с. 624, 626]	Морфологічні вправи	0,5	

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4		5	6		
		СРС	1	Практичне заняття	Тема. Конструкції, що виражають просторові відношення в ПР [4, с. 55–58; 8, с. 579–586]	Синтаксичні вправи	0,5	
			1	Практичне заняття	Тема. Виокремлення важливої інформації тексту "Попит", її впорядкування. Вивчає читання [8, с. 344–347]. Активізація економічної термінології	Термінологічний тест, складання плану	1	
			6	Підготовка до занять	Переказ тексту з аудіювання за планом та ключовими словами. Виконання граматичних вправ, тестів. Продукування власного висловлювання за планом тексту "Попит"	Презентація результатів	0,5	
Комунікативна	Знання мови, способів взаємодії з людьми, уміння презентувати себе	6	Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Детальне розуміння інформації тексту "Лауреати Нобелівської премії з економіки. Саймон Кузнець" для складання хронологічної таблиці та відновлення діалогу. Детальне аудіювання [1, с. 194; 8, с. 716–724]	Тест-контроль, відновлення діалогу	1
				1	Практичне заняття	Тема. Видові пари дієслів [1, с. 96–99; 6, с. 58–62; 8, с. 619]	Морфологічні вправи	0,5
				1	Практичне заняття	Тема. Конструкції, що виражають просторові відношення (продовження) [8, с. 579–586]	Синтаксичні вправи	0,5
				1	Практичне заняття	Тема. Аналіз та компресія тексту "Добробут", стислий переказ. Вивчає читання [8, с. 669–670]. Активізація загальної та фахової лексики [8, с. 69]	Термінологічний диктант, складання плану	1
			СРС	6	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ, тестів. Складання хронологічної таблиці "Біографія С. Кузнеця", розповідь про відомого економіста з використанням зорових та вербальних опор. Переказ тексту з читання за планом	Презентація результатів	0,5
Мовна	Базові лексичні, граматичні, стилістичні, орфоепічні, правописні вміння	7	Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Виділення основних фактів у тексті "Перша жінка – лауреат Нобелівської премії з економіки" [8, с. 770–772]. З'ясувальне аудіювання монологічної мови	Діалог-розпитування, тест	1
				1	Практичне заняття	Тема. Дієслова зі значенням руху [8, с. 619]	Морфологічні вправи	0,5
				1	Практичне заняття	Тема. Конструкції, що виражають часові відношення в ПР [4, с. 60–65; 8, с. 652–659]	Синтаксичні вправи	0,5
				1	Практичне заняття	Тема. Визначення головної та додаткової інформації у тексті "Вартість – фундаментальна проблема економіки". Вивчає читання. Актуалізація економічної термінології [8, с. 416–422]	Тест-контроль, доповнення плану	1

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4	5	6		
Предметно-практична Уміння використовувати і розуміти граматичні форми у різних соціолінгвістичних контекстах для виконання окремих комунікативних функцій	8	СРС	6	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ, тестів. Складання або добір з економічної літератури простих речень з часовими відношеннями, використовуючи вивчені терміни. Письмове повідомлення "Жінки – нобелівські лауреати". Монологічне висловлювання за планом тексту з читання	Презентація результатів	0,5
			Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Реконструювання діалогу за текстом "Лауреати Нобелівської премії з економіки. Поль Самуельсон" [8, с. 763–770]. Ознайомлювальне аудіювання монологічної мови	Експрес-опитування, лексичний тест
		1		Практичне заняття	Тема. Дійсний, умовний, наказовий спосіб дієслова [8, с. 626]	Морфологічні вправи	0,5
		1		Практичне заняття	Тема. Конструкції, що виражають часові відношення в ПР [4, с. 65–70; 8, с. 650–659]	Синтаксичні вправи	0,5
		1		Практичне заняття	Тема. Компресія тексту "Конкуренція" з метою стислого переказу, заповнення "cloze test". Активізація економічної термінології. Вивчає читання [8, с. 62–63]	Термінологічний тест, лексичні вправи, "cloze test"	1
	9	СРС	6	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ, тестів. Складання простих речень з часовими відношеннями за текстом з аудіювання. Складання питального плану тексту з читання. Повідомлення "Лауреати Нобелівської премії моєї країни" / "Відомий нобелівський лауреат"	Презентація результатів	0,5
			Ауд.	1	Практичне заняття	Контрольне аудіювання монологічної мови. Розуміння змісту тексту "Нобелівська премія з економіки" з подальшим виконанням "cloze test". Детальне аудіювання [1, с. 185; 8, с. 716]	Тест-контроль, есе "Відмінність премії з економіки від Нобелівської премії"
		1		Практичне заняття	Контрольні завдання за темами з морфології та синтаксису [9, с. 47–48, 69–70, 74–76]	Тест, граматичні вправи	1
		1		Практичне заняття	Контрольне говоріння. Монологічне висловлювання за темою "Нобелівська премія та її лауреати"	Усне опитування	1
		1		Практичне заняття	Контрольне вивчаюче читання. Виділення інформації, яка підтверджує тези за текстом "Товар" [8, с. 762]	Складання плану, проблемне питання	1
СРС	6	ІТЗ	Виконання індивідуальних творчих завдань (за вибором студентів)	Презентація матеріалів	1		

1	2	3	4	5	6			
Змістовий модуль 4								
Формування інформаційної культури студентів засобами мови								
Мовна	Базові лексичні, граматичні, стилістичні, орфоепічні, правописні вміння	10	Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Визначення головної та додаткової інформації, структурування тексту "Гірка щастя Лесі Українки". Виделювання окремих фраз за певною ознакою. З'ясувальне аудіювання [8, с. 466–472]	Тест	1
			Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Дієприкметник як форма дієслова [8, с. 440–449]	Морфологічні вправи	0,5
			Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Вираження причинно-наслідкових відношень у ПР [8, с. 696–703; 11, с. 53–57]	Синтаксичні вправи	0,5
			Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Відновлення логічної структури тексту "Власність та її економічна роль", складання тезисного плану з метою подальшого спілкування за темою. Вивчаюче читання. Активізація економічної термінології [8, с. 461–464]	Термінологічний диктант, складання плану або схеми	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ, тестів. Складання простих речень з причинно-наслідковими відношеннями з використанням економічних термінів. Складання плану тексту з аудіювання. Переказ тексту з читання за планом або схемою	Презентація результатів	0,5
Комунікативна	Здатність до ефективного спілкування у навчально-професійних ситуаціях	11	Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Відтворення логічної послідовності тексту "Життєвий подвиг М. Лисенка". Ознайомлювальне аудіювання [8, с. 547–553]	Відновлення діалогу, лексичні вправи	1
			Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Дієприкметник у ролі означення. Дієприкметниковий зворот і підрядні означувальні речення [8, с. 447–453]	Морфологічні вправи	0,5
			Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Використання прийменниково-відмінкової системи для вираження причинно-наслідкових відношень у ПР [8, с. 696–703; 11, с. 53–57]	Синтаксичні вправи	0,5
			Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Повне й глибоке розуміння тексту "Потреби", складання запитань до головної інформації з метою подальшого стислого переказу. Активізація фахової лексики. Вивчаюче читання [8, с. 537–544]	"Cloze test", термінологічний диктант, переказ	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ, тестів. Складання простих речень з вивченими синтаксичними конструкціями за моделями. Складання схеми до тексту "Потреби", переказ за схемою	Презентація результатів	0,5

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4	5	6	
Предметно-практична Уміння використовувати і розуміти граматичні форми у різних соціолінгвістичних контекстах для виконання комунікативних функцій	12	Ауд.	1	Практичне заняття Тема. Визначення головної та додаткової інформації в тексті "Розповідь мистецтвознавця про художника Д. Г. Левицького". Ознайомлювальне аудіювання [8, с. 300–308]	Діалог-бесіда, складання запитань до бесіди	1
			1	Практичне заняття Тема. Дієприслівник як особлива форма дієслова. Утворення і значення дієприслівників [8, с. 676–686]	Морфологічні вправи	0,5
			1	Практичне заняття Тема. Вираження мети у ПР [4, с. 75; 8, с. 744–747; 11, с. 65–68]	Синтаксичні вправи	0,5
			1	Практичне заняття Тема. Аналіз структурної організації тексту "Ринкова організація господарства" з метою участі у дискусії [5, с. 56; 8, с. 593–598]. Вивчаюче читання. Активізація економічної термінології	Відновлення плану, переказ за планом	1
		СРС	4	Підготовка до занять Виконання граматичних вправ, тестів. Створення термінологічного тесту. Складання діалогу-розпитування за текстом з читання	Презентація результатів	0,5
Мовна Базові лексичні, граматичні, стилістичні, орфоепічні, правописні вміння	13	Ауд.	1	Практичне заняття Тема. Використання прослуханої інформації тексту "Свято-Благовіщенський собор у Харкові" в діалогічній мові [8, с. 601–607]. Ознайомлювальне аудіювання монологічної мови	"Cloze test", діалог	1
			1	Практичне заняття Тема. Дієприслівниковий зворот і підрядні речення [8, с. 680–683]	Морфологічні вправи	0,5
			1	Практичне заняття Тема. Використання прийменниково-відмінкової системи для вираження мети у ПР [8, с. 744–747; 11, с. 65–68]	Синтаксичні вправи	0,5
			1	Практичне заняття Тема. Виокремлення важливої інформації в тексті "Інфляція" з подальшим обґрунтуванням власної думки [8, с. 664–667]. Активізація загальної та фахової лексики	Лексичні вправи за текстом, тезисний план	1
		СРС	4	Підготовка до занять Виконання граматичних вправ, тестів. Складання термінологічного словника тексту з читання. Створення номінативного плану з тезисного. Есе "Відома архітектурна пам'ятка мого міста"	Презентація результатів	0,5
Особистісна Знання мови, способів взаємодії з людьми, уміння презентувати себе	14	Ауд.	1	Практичне заняття Тема. Диференціювання інформації тексту "Г. О. Ліберман – відомий економіст із Харкова" для складання хронологічної таблиці та участі в дискусії [3, с. 58; 8, с. 811–817; 13, с. 29–31]. Детальне аудіювання	Тест-контроль	1
			1	Практичне заняття Тема. Групи і вживання прийменників [8, с. 724–731]	Морфологічні вправи	0,5

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4		5	6		
Мовна	Базові лексичні, граматичні, стилістичні, орфоепічні, правописні вміння	15	СРС	1	Практичне заняття	Тема. Вираження умовних відношень у ПР [8, с. 794–798; 11, с. 49–52]	Синтаксичні вправи	0,5
				1	Практичне заняття	Тема. Виокремлення термінів у тексті "Фактори виробництва", їх актуалізація у стандартних ситуаціях професійної діяльності. Пошукове читання [8, с. 708–713]. Вивчення економічної термінології	Термінологічний тест, питальний план	1
				4	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ, тестів. Складання речень з умовними відношеннями за текстом з читання. Створення схеми за текстом "Фактори виробництва"	Презентація результатів	0,5
			Ауд.	1	Практичне заняття	Тема. Членування та структурування тексту "Система освіти в Україні" для участі в дискусії на тему "Освіта моєї країни". З'ясувальне аудіювання [8, с. 5–20]	Діалог-розпитування	1
				1	Практичне заняття	Тема. Групи і вживання сполучників. Зіставлення сполучників і прийменників [8, с. 772–783]	Морфологічні вправи	0,5
				1	Практичне заняття	Тема. Вираження допустових відношень у ПР [8, с. 826–831; 11, с. 46–47]	Синтаксичні вправи	0,5
Предметно-практична	Уміння використовувати і розуміти граматичні форми у різних соціолінгвістичних контекстах для виконання окремих комунікативних функцій	16	СРС	1	Практичне заняття	Тема. Виокремлення основної інформації та порівняльний аналіз текстів за темою "Конкуренція". Складання запитань до головної інформації, складання плану, схеми/таблиці. Активізація економічної термінології. Пошукове читання [8, с. 753–759]	Складання плану, переказ	1
				4	Підготовка до занять	Виконання граматичних вправ, тестів. Складання термінологічного тесту до тексту "Конкуренція". Есе "Порівняння системи освіти в Україні та на Батьківщині"	Презентація результатів	0,5
			Ауд. (ККР)	1	Практичне заняття	Контрольне аудіювання монологічної мови. Детальне відтворення інформації тексту "Що потрібно робити, щоб вивчити російську мову" / "Поради викладача" в письмовому діалогічному висловлюванні. Детальне аудіювання [1, с. 83, 105]	"Cloze test"	1
				1	Практичне заняття	Контрольні завдання за темами з морфології та синтаксису [8, с. 803–808; 9, с. 67–68, 76–79]	Тести, граматичні вправи	1
1	Практичне заняття	Контрольне говоріння. Монологічне висловлювання за темою "Відомі люди Батьківщини"	Усне опитування	1				
1	Практичне заняття	Контрольне читання. Повне й глибоке розуміння тексту "Структура валового національного продукту". Вивчає читання [8, с. 803–808]	Складання термінологічного мінімуму тексту та його плану	1				

Закінчення табл. 10.1

1	2	3	4				5	6
		8	ІТЗ	Виконання індивідуальних творчих завдань (за вибором студентів)			Презентація матеріалів	2
Усього годин		150		Загальна максимальна кількість балів за II семестр			60	
Підсумковий контроль (іспит)							40	
Усього годин		270		Загальна максимальна кількість балів із дисципліни			100	
з них								
<i>аудиторні</i>		124		<i>поточний контроль</i>			60	
<i>самостійна робота</i>		146		<i>підсумковий контроль (іспит)</i>			40	

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 10.2.

Таблиця 10.2

Розподіл балів за темами

Поточне оцінювання та самостійна робота								Конт- роль	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	30	100
7	7	7	7	6	6	6	6		
СРС (з них ІТЗ)				СРС (з них ІТЗ)					
8 (1)				10 (4)					
Змістовий модуль 3				Змістовий модуль 4				8	60
T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16		
8	4	4	8	6	3	3	6		
СРС (з них ІТЗ)				СРС (з них ІТЗ)					
5 (1)				5 (2)					
Іспит								40	100

Примітка. T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 10.3.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Практичні заняття						Усього
			Аудіювання монологічної мови	Морфологічні вправи	Синтаксичні вправи	Читання	Самостійна робота студентів	Модульний контроль	
1			2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Основи мовленнєвого і мовного розвитку	Тема (1.1; 2.1; 3.1; 4.1)	2 тиждень	1	1	1	1	1	–	5
	Тема (1.2; 2.2; 3.2; 4.2)	3 тиждень	1	1	1	1	1	–	5
	Тема (1.3; 2.3; 3.3; 4.3)	4 тиждень	1	1	1	1	1	–	5
	Тема (1.4; 2.4; 3.4; 4.4)	5 тиждень	1	1	1	1	1	–	5
	Тема (1.5; 2.5; 3.5; 4.5)	6 тиждень	1	1	1	1	1	–	5
	Тема (1.6; 2.6; 3.6; 4.6)	7 тиждень	1	1	1	1	1	–	5
	Тема (1.7; 2.7; 3.7; 4.7)	8 тиждень	1	1	1	1	1	–	5
	ККР	9 тиждень	–	–	–	–	1	15	16
Змістовий модуль 2. Володіння усною і письмовою комунікацією	Тема (5.1; 6.1; 7.1; 8.1)	10 тиждень	1	1	1	1	1	–	5
	Тема (5.2; 6.2; 7.2; 8.2)	11 тиждень	1	1	1	1	1	–	5
	Тема (5.3; 6.3; 7.3; 8.3)	12 тиждень	1	1	1	1	1	–	5
	Тема (5.4; 6.4; 7.4; 8.4)	13 тиждень	1	1	1	1	1	–	5
	Тема (5.5; 6.5; 7.5; 8.5)	14 тиждень	1	1	1	1	1	–	5
	Тема (5.6; 6.6; 7.6; 8.6)	15 тиждень	1	1	1	1	1	–	5
	ККР	16 тиждень	–	–	–	–	4	15	19
Усього за I семестр			13	13	13	13	18	30	100
Змістовий модуль 3. Розуміння та відтворення іноземної мови на різних рівнях	Тема (9.1; 10.1; 11.1; 12.1)	1 тиждень	1	0,5	0,5	1	0,5	–	3,5
	Тема (9.2; 10.2; 11.2; 12.2)	2 тиждень	1	0,5	0,5	1	0,5	–	3,5
	Тема (9.3; 10.3; 11.3; 12.3)	3 тиждень	1	0,5	0,5	1	0,5	–	3,5
	Тема (9.4; 10.4; 11.4; 12.4)	4 тиждень	1	0,5	0,5	1	0,5	–	3,5
	Тема (9.5; 10.5; 11.5; 12.5)	5 тиждень	1	0,5	0,5	1	0,5	–	3,5
	Тема (9.6; 10.6; 11.6; 12.6)	6 тиждень	1	0,5	0,5	1	0,5	–	3,5
	Тема (9.7; 10.7; 11.7; 12.7)	7 тиждень	1	0,5	0,5	1	0,5	–	3,5
	Тема (9.8; 10.8; 11.8; 12.8)	8 тиждень	1	0,5	0,5	1	0,5	–	3,5
	ККР	9 тиждень	–	–	–	–	1	4	5

1		2	3	4	5	6	7	8	
Змістовий модуль 4. Формування інформаційної культури студентів засобами мови	Тема (13.1; 14.1; 15.1; 16.1)	10 тиждень	1	0,5	0,5	1	0,5	–	3,5
	Тема (13.2; 14.2; 15.2; 16.2)	11 тиждень	1	0,5	0,5	1	0,5	–	3,5
	Тема (13.3; 14.3; 15.3; 16.3)	12 тиждень	1	0,5	0,5	1	0,5	–	3,5
	Тема (13.4; 14.4; 15.4; 16.4)	13 тиждень	1	0,5	0,5	1	0,5	–	3,5
	Тема (13.5; 14.5; 15.5; 16.5)	14 тиждень	1	0,5	0,5	1	0,5	–	3,5
	Тема (13.6; 14.6; 15.6; 16.6)	15 тиждень	1	0,5	0,5	1	0,5	–	3,5
	ККР	16 тиждень	–	–	–	–	2	4	6
	Іспит		–	–	–	–	–	–	40
Усього за II семестр			14	7	7	14	10	8	100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 10.4).

Таблиця 10.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Герасименко Э. Н. Русский язык как иностранный. Рабочая тетрадь для студентов-иностранцев 1 курса экономических специальностей / Э. Н. Герасименко, К. Л. Ковалёва. – Харьков : ФЛП Андреев, 2015. – 226 с.

2. Грамматические таблицы по учебной дисциплине "Русский язык как иностранный" для иностранных студентов I курса всех направлений подготовки дневной формы обучения / сост. Ю. В. Бердышева, Д. С. Сало. – Харьков : Изд. ХНЭУ им. С. Кузнеця, 2014. – 76 с.

3. Деятели науки : сборник текстов по учебной дисциплине "Русский язык как иностранный" для студентов начального и продвинутого этапов обучения всех направлений подготовки / сост. Н. П. Андреева, К. Л. Ковалёва. – Харьков : Изд. ХНЭУ, 2014. – 84 с.

4. Пиротти Н. В. Грамматика русского языка для студентов-иностранцев : учеб.-практ. пособ. Ч. 1 / Н. В. Пиротти. – Харьков : Изд. ХНЭУ, 2005. – 88 с.

5. Пиротти Н. В. Грамматика русского языка для студентов-иностранцев : учеб.-практ. пособ. Ч. 2 / Н. В. Пиротти. – Харьков : Изд. ХНЭУ, 2009. – 132 с.

6. Пиротти Н. В. Практикум по грамматике русского языка для иностранных студентов. Морфология / Н. В. Пиротти, Н. А. Белик. – Харьков : Изд. ХНЭУ, 2013. – 133 с.

7. Программа по русскому языку для студентов-иностранцев основных факультетов высших учебных заведений Украины III-IV уровней / сост. Н. И. Нагайцева, Т. А. Снегурова [и др.]. – Харьков : [б. и.], 2004. – 59 с.

8. Соценко Н. Ф. Русский язык для экономистов : учеб. пособ. для практических занятий и самостоятельной работы / Н. Ф. Соценко. – Харьков : [б. и.], 2016. – 887 с.

9. Тестовые задания по учебной дисциплине "Русский язык как иностранный" для студентов I курса всех направлений подготовки дневной формы обучения / сост. И. М. Шкорина, Д. С. Сало. – Харьков : Изд. ХНЭУ им. С. Кузнеця, 2014. – 93 с.

11.2. Додаткова

10. Доронина М. С. Культура общения деловых партнеров : учеб. пособ. / М. С. Доронина. – Харьков : ИД "ИНЖЭК", 2003. – 192 с.

11. Задания по грамматике русского языка для студентов-иностранцев 1–2 курсов всех специальностей. Мы изучаем язык экономики / сост. М. И. Дидорчук, А. Н. Чистякова. – Харьков : Изд. ХНЭУ, 2008. – 72 с.

12. Методические рекомендации к коммуникативным заданиям для студентов-иностранцев всех специальностей дневной формы обучения / сост. М. Д. Карцева. – Харьков : Изд. ХГЭУ, 2004. – 24 с.

13. Тексты и задания по развитию речи для студентов-иностранцев 1 курса дневной формы обучения / сост. М. И. Дидорчук. – Харьков : Изд. ХНЭУ, 2011. – 32 с.

14. Тексты и задания по учебной дисциплине "Русский язык" для иностранных слушателей подготовительного отделения / сост. М. Д. Карцева. – Харьков : Изд. ХНЭУ, 2012. – 33 с.

15. Хавронина С. А. Русский язык в упражнениях : учеб. пособ. (для говорящих на английском языке) / С. А. Хавронина, А. И. Широченская. – 12-е изд. – Москва : Рус. яз., 2003. – 285 с.

16. Черемская О. С. Научный стиль речи : учебно-практическое пособие для иностранных студентов / О. С. Черемская, Н. П. Андреева. – Харьков : Изд. ХНЭУ им. С. Кузнеца, 2014. – 148 с.

11.3. Інформаційні ресурси

17. Интерактивные авторские курсы Института Пушкина [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ac.pushkininstitute.ru/index.php>.

18. Обучающая программа "Время говорить по-русски" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.speak-russian.cie.ru>.

19. Сетевой курс повышения квалификации преподавателей РКИ. Центр дистанционного обучения факультета повышения квалификации Государственного института русского языка им. А. С. Пушкина [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.pushkin.edu.ru/modus/index.php>.

20. Сетевой ресурс "Learn Russian" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://learnrussian.rt.com/>.

21. Справочно-информационный портал ГРАМОТА.РУ – русский язык для всех [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.gramota.ru>.

22. Украинская ассоциация преподавателей русского языка и литературы (УАПРЯЛ) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://uapryal.com.ua>.

23. Учим русский [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://rus.lang-study.com/>.

11.4. Методичне забезпечення для викладача

24. Акишина А. А. Учимся учить: для преподавателя русского языка как иностранного / А. А. Акишина, О. Е. Каган. – 2-е изд., испр. и доп. – Москва : Рус. яз. Курсы, 2002. – 256 с.

25. Пассов Е. И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению / Е. И. Пассов. – Москва : Русск. яз., 1989. – 276 с.

26. Формановская Н. И. Русский речевой этикет : лингвистический и методический аспекты / Н. И. Формановская. – 2-е изд. – Москва : Русский язык, 1987. – 158 с.

27. Щукин А. Н. Методика преподавания русского языка как иностранного / А. Н. Щукин. – Москва : Высшая школа, 2003. – 334 с.

28. Щукин А. Н. Современные интенсивные методы и технологии обучения иностранным языкам : учеб. пособ. / А. Н. Щукин. – 2-е изд. – Москва : Филоматис, 2010. – 186 с.

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Іноземна мова (російська)" за Національною рамкою кваліфікацій України

102

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Аудіювання монологічної мови як вид мовленнєвої діяльності					
Здатність адекватно сприймати і розуміти почуте, розуміти роль науки в житті людини, її вплив на світ	Характер норм сучасної російської літературної мови	Знання інформації про Україну, м. Харків, свій навчальний заклад	Адекватно сприймати та розуміти почуте. Розуміти буквальне значення аудіотексту. Розуміти наявну в аудіотексті інформацію. Сегментування та диференціювання усної мови	Адекватно передавати зміст прослуханого тексту (монолог) відповідно до тематики програми	Відповідальність за точність і коректність передачі інформації, наявної в аудіотексті
Тема 2. Морфологічні відомості про мову. Частиномовна класифікація слів. Іменник					
Створювати граматично правильні форми, використовувати відповідні мовні засоби і мовні поняття, граматичні правописні вміння	Характер та значущість фонетичної системи мови, норм вимови. Сутність мовного етикету	Знання загальних відомостей про особливості фонетики та морфологічну структуру мови	Визначати приналежність слова до певної частини мови. Відмінювати іменники. Використовувати мовні знання на практиці	Використовувати мовний етикет, спілкуватися на побутові теми	Самостійно інтонувати речення, чітко вимовляти слова, відповідати за коректність і адекватність висловлювань

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Некомунікативні та комунікативні одиниці синтаксису					
Ідентифікувати базові синтаксичні відомості про мову, створювати синтаксичні конструкції	Характеристика словосполучень і речень різних видів. Головні члени речення	Знати загальні поняття про словосполучення та речення, про типи речень, про порядок слів у реченні, про головні члени речення, їхнє місце у різних типах речень	Будувати словосполучення різних видів та речення. Трансформувати словосполучення в речення	Реалізувати мовленнєву поведінку на основі лексико-синтаксичних знань	Відповідальність за досягнення навчальних результатів
Тема 4. Читання як компонент навчання мови					
Адекватно сприймати, розуміти, оцінювати і відтворювати прочитане	Сутність пошукового і вивчаючого читання та його основні принципи	Знання лексичного мінімуму (фасхової термінології). Знання особливостей різних професій у галузі економіки	Чітко вимовляти слова і правильно читати різноманітні тексти (різні види читання) у природному темпі. Знаходити лексико-граматичні опори	Передавати зміст прочитаного тексту кожного виду	Відповідальність за точність і коректність передачі інформації, наявної в текстах різних типів
Тема 5. Аудіювання монологічної мови як засіб формування культури слухання і говоріння					
Ідентифікувати особливості національної та загальнолюдської культури	Сутність та значущість усної і письмової комунікації	Знання інформації про економіко-географічне положення України, державний устрій України, її державні та національні символи, Київ як столицю України	Розуміти на слух та оцінювати монологічні та діалогічні тексти, відповідно до тематики програми	Передавати зміст прослуханого тексту (аудіювання-діалог), відповідно до тематики програми	Відповідальність за повноту і коректність передачі інформації, наявної в аудіотексті (монологі та діалозі)
Тема 6. Морфологічні відомості про мову. Характеристика іменних частин мови					
Визначати основні відомості з морфології	Характеристика частин мови. Морфологічні відомості про мову	Знання основних відомостей про іменні частини мови, їхні категорії, розряди, відмінювання	Визначати приналежність слова до іменних частин мови. Відмінювати прикметники, займенники, числівники. Утворювати ступені порівняння прикметників	Здатність до групової взаємодії	Приймати рішення щодо вибору комунікаційної стратегії. Відповідальність за ефективність і коректність результатів

1	2	3	4	5	6
Тема 7. Структурно-граматичні особливості простих речень					
Комунікативно виправдано добирати вербальні засоби для оформлення думок	Визначення підмета і присудка. Структура простого поширеного речення. Односкладні речення	Знання основних відомостей про типи речень, порядок слів у реченні, головні члени речення, їхнє місце у різних типах речень	Конструювання речень різних типів із дотриманням норм	Презентувати результати побудови висловлювань із дотриманням синтаксичних норм	Здатність до узагальнення та аналізу інформації. Відповідальність за ефективність і коректність результатів
Тема 8. Читання як засіб формування навчально-професійного тезаурусу майбутнього економіста					
Оперативне орієнтування, пошук та використання інформації	Сутність і значущість пошукового та ознайомлювального читання	Знання лексичного мінімуму (фахової термінології). Знання загальних проблем економіки	Правильно читати суцільний текст економічного характеру (різні види читання) із дотриманням норм вимови	Використовувати уміння й навички конструктивного спілкування на професійні теми	Відповідальність за повноту і коректність передачі інформації економічного характеру, наявної у прочитаному тексті
Тема 9. Аудіювання як засіб формування соціокультурних компетентностей на матеріалі країнознавчих текстів					
Визначати духовні основи життя людини й людства: основи сімейних традицій і соціальних явищ	Сутність та значущість усної і письмової комунікації	Знання інформації про життєвий шлях Т. Г. Шевченка. Інформація про Нобелівську премію та її засновника, найвідоміших лауреатів	Розуміти на слух, оцінювати та відтворювати монологічні тексти країнознавчого характеру	Ефективно формувати комунікаційну стратегію з дотриманням основних законів комунікації	Відповідальність за повноту і коректність передачі інформації країнознавчого характеру, наявної у прослуханому тексті
Тема 10. Морфологічні відомості про мову. Прислівник. Дієслово					
Ідентифікувати мовознавчі поняття та морфологічні відомості про мову (частини мови)	Характеристика частин мови	Знання основних відомостей про прислівник, ступені порівняння прислівників, дієслово, його форми часу та дієвідмінювання	Визначати приналежність слова до певної частини мови. Дієвідмінювати слова. Утворювати ступені порівняння прислівників	Здійснювати мовленнєвий акт на основі соціолінгвістичних знань	Відповідальність за результат навчання

1	2	3	4	5	6
Тема 11. Способи вираження смислових відношень у мові за допомогою синтаксичних конструкцій					
Підбирати потрібні лінгвістичні форми залежно від умов комунікативного акту	Сутність об'єктних, означальних, просторових, часових, відношень у простому реченні	Знання способів вираження об'єктних, означальних, просторових, часових відношень	Розуміти та будувати смислові вирази відповідно до синтаксичних правил мови	Підбирати потрібні лінгвістичні форми залежно від умов комунікативного акту	Самостійно обирати мовленнєву поведінку залежно від комунікативної ситуації. Відповідальність за ефективність результатів
Тема 12. Пошук, оброблення й використання інформації фахових текстів для вирішення навчально-професійних завдань					
Здатність адекватно розуміти і відтворювати прочитане	Характер пошукової роботи з інформацією, її оброблення та використання	Знання лексичного мінімуму (фахової термінології)	Правильно читати тексти економічного характеру із дотриманням норм вимови. Знаходити основну інформацію. Складати план тексту	Вести бесіду (ставити запитання, давати відповіді на запитання)	Відповідальність за повноту, точність і коректність пошуку, оброблення і передачі інформації, наявної в економічних текстах
Тема 13. Аудіювання на матеріалі культурознавчих текстів з метою створення власного висловлювання					
Будувати діалоги з людьми відповідно до ситуації спілкування	Сутність та значущість усної комунікації	Правила побудови монологічного та діалогічного висловлювання. Знання лексичного мінімуму	Розуміти на слух, оцінювати та відтворювати монологічні тексти у формі монологу та діалогу	Будувати діалоги у межах спеціальної тематики, відповідати на запитання	Відповідальність за точність і коректність повідомлення
Тема 14. Морфологічні відомості про мову. Особливі форми дієслова. Службові частини мови					
Знання мовознавчих понять і використання мовних засобів у різних ситуаціях	Характеристика службових частин мови, особливих форм дієслова	Знання особливих форм дієслова (дієприслівник, дієприкметник), їхнє утворення, вживання, синтаксична роль	Визначати приналежність слова до певної частини мови. Утворювати дієприслівники, дієприкметники	Робити повідомлення в обсязі тематики, передбаченої у програмі, із дотриманням синтаксичних норм	Відповідальність за дотримання мовних норм

1	2	3	4	5	6
Тема 15. Способи вираження смислових відношень у мові за допомогою синтаксичних конструкцій (продовження)					
Використовувати уміння й навички конструктивного спілкування	Сутність відношень часу, мети, причини, умови в ПР	Знання структури простого речення	Використовувати на практиці різні мовні моделі та структури	Презентувати письмові повідомлення із дотриманням синтаксичних норм	Відповідальність за адекватність обраної синтаксичної форми відповідно до комунікативної стратегії
Тема 16. Пошук інформації у професійно-орієнтованих текстах та її відтворення у монологічному та діалогічному мовленні					
Здатність планувати, готувати майбутнє висловлювання в різних жанрах за інтерактивними і трансактивними схемами, виступати з повідомленням	Вести пошукову роботу в текстах з професійно-орієнтованою інформацією, її оброблення та відтворення	Знання основних законів побудови тексту. Знання лексичного мінімуму (фахової термінології)	Складати план до прочитаного тексту зі спеціальності, відтворювати зміст тексту	Робити повідомлення у межах спеціальної професійної тематики, відповідати на запитання	Відповідальність за повноту, точність і коректність пошуку, оброблення і передачі інформації, наявної в економічних текстах

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3. Програма навчальної дисципліни	9
4. Структура навчальної дисципліни.....	17
5. Теми практичних занять	20
5.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	36
6. Самостійна робота.....	49
6.1. Індивідуальне творче завдання.....	54
6.2. Контрольні запитання для самодіагностики	57
7. Індивідуально-консультативна робота	58
8. Методи навчання	58
9. Методи контролю	66
10. Розподіл балів, які отримують студенти	81
11. Рекомендована література.....	99
11.1. Основна	99
11.2. Додаткова	100
11.3. Інформаційні ресурси.....	100
11.4. Методичне забезпечення для викладача	101
Додатки.....	102

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ІНОЗЕМНА МОВА (РОСІЙСЬКА)

**Робоча програма
для студентів усіх спеціальностей
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Соценко** Наталія Федорівна
Герасименко Ельвіра Миколаївна
Ковальова Калерія Леонтіївна

Відповідальний за видання *О. С. Черемська*

Редактор *В. Ю. Степаненко*

Коректор *В. Ю. Степаненко*

План 2017 р. Поз. № 199 ЕВ. Обсяг 108 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*